

Nuorten Kotkien

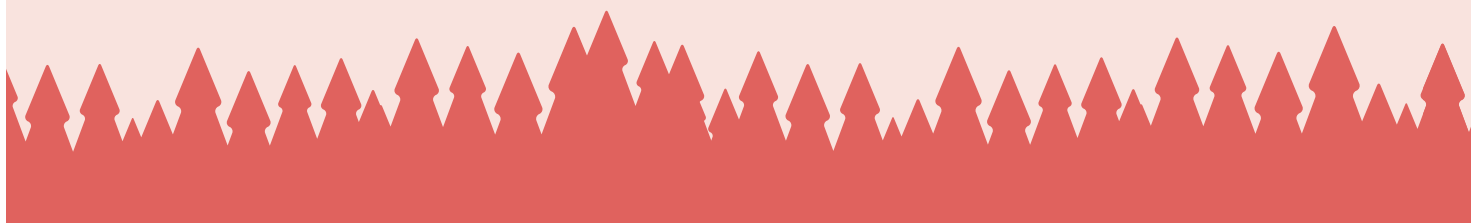
Turvallisuus- ohje

LIITTEET

Sisältö

Liitteet: Kootut toimintaohjeet eri tilanteisiin

Turvallisuussuunnitelmapohja	3
Kiusaaminen	13
Seksuaalinen häirintä, ahdistelu tai väkivalta	15
Vapaaehtoisen tai työntekijän haitalliseen käyttäytymiseen puuttuminen	24
Häirintä ja vihapuhe	26
Aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen rauhoittaminen	27
Toiminta hätätilanteessa	29
Lastensuojeluilmoituksen tekeminen	31
Nuorten Kotkien päihdesäännöt	32
Ulkomaanmatkat	37
Vapaaehtoisen rikostaustatieteen tarkistaminen	38
Punkkilomake	43
Osallistujalomake	44
Matkustuslupa	45

Turvallisuussuunnitelmapohja

Alla oleva yksinkertainen suunnitelmapohja sopii hyvin pienempien tapahtumien turvallisuussuunnitteluun. Suurtapahtumissa myös turvallisuussuunnittelu on syytä tehdä huolellisemmin.

Tapahtuman nimi:	
------------------	--

Ajankohta:	
------------	--

Paikka:	
---------	--

Osoite:	
---------	--

Koordinaatit:	
---------------	--

Ajo-ohjeet: (Jos useampi paikka, nämä tiedot kaikista)	
--	--

Ryhmän koko

Lapsia	Vertsuja	Aikuisia	Yhteensä
--------	----------	----------	----------

Yhteystiedot

Vastuuhjaaja Puh. EA taito	
Muut ohjaajat Puh. EA taito	

Yhteystiedot

Ensiapuvastaava	
Lähin terveyskeskus	
Lähin päivystys	
Taksin numero	
Myrkytystietokeskus	0800 147 111 (maksuton)

Riskikartoitus

Todennäköisyys

(Hyvin epätodennäköinen/
Epätodennäköinen/ mahdollinen/
todennäköinen/ erittäin todennäköinen)

Seuraukset

(Henkeä uhkaava/ vakavaa haittaa aiheuttava/ haittaa aiheuttava/
vähäistä haittaa aiheuttava)

Mitä voi sattua?	Todennäköisyys ja seuraukset	Ennaltaehkäisy	Ensiapu
Hygienia ja infektiot	Mahdollinen Haittaa aiheuttava	<p>Keittiössä</p> <ul style="list-style-type: none"> 🕒 Leireillä ja muissa tapahtumissa, joissa valmistetaan pääaterioita, vastuukeittäjällä on hygieniapassi 🕒 Keittiössä noudatetaan huolellisesti elintarvikehygieniaohjeita 🕒 Tarkka käsihygienia keittiössä 🕒 Ruoan kuljetuksessa leiripaikalle huolehditaan kylmäketjusta. 🕒 Myös välipalojen ja eväiden tarjoilussa ja valmistamisessa noudatetaan hygieniaohjeita 🕒 Maastossa tapahtuvassa ruokailussa kiinnitetään erityistä huomiota elintarvikehygieniaan ja kylmäketjuun <p>Yleisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> 🕒 Käsien pesu vedellä ja saippualla ja kuivaaminen paperilla aina WC-käyntien yhteydessä, ennen ruokailuja ja tarvittaessa 🕒 Yskitään ja aivastetaan nenäliinaan tai hihaan ja pois päin muista 🕒 Sairaana ei osallistuta leirille, kerhoihin tai tapahtumiin 	<p>Tapahtuman osallistujan sairastuessa tarttuvaan tautiin</p> <ul style="list-style-type: none"> 🕒 Pyritään eristämään sairastunut niin, että esim. vatsatauti tai flunssa ei leviäisi muihin 🕒 Käsihygieniaa tehostetaan kaikilla 🕒 Sairastunut voidaan pyytää hakemaan kotiin, mikäli mahdollista 🕒 Mikäli sairastuneen kotiuttaminen ei ole mahdollista, pyritään järjestämään erilliset tilat sairastuneille niin, että he eivät käytä samoja ruokailu, WC ja nukkuutiloja kuin muut, eivätkä osallistu ohjelmaan niin kauan kuin on oireita.
Hukkuminen	Epätodennäköinen Henkeä uhkaava	<p>Uudessa ennaltaehkäisy:</p> <ul style="list-style-type: none"> 🕒 Uinti valvotusti, valvojat laskevat uimassa olevat ja tekevät jatkuvaa uudelleen laskentaa 🕒 Uimavalvojat keskittyvät uimavalvontaan, eivätkä esim. käytä puhelimia tai uppoudu keskusteluun 🕒 Uidaan vain turvallisissa, uimiseen sopivissa rannoissa 🕒 Ensiaputaitoinen uimavalvoja <p>Veden lähellä ollessa ennaltaehkäisy</p> <ul style="list-style-type: none"> 🕒 Yhdessä sovitut säännöt rannassa liikkumiseen <p>Vesillä liikkuessa</p> <ul style="list-style-type: none"> 🕒 Pelastusliivit 🕒 Välineiden turvallisuuden tarkistaminen ennen vesille lähtöä 🕒 Huolellinen valvonta ja osallistujien laskeminen 🕒 Riittävä ohjaajien määrä suhteessa osallistujiin 🕒 Varmistetaan, että ohjaajilla riittävät taidot vesillä liikkumiseen 🕒 Ensiaputaitoiset ohjaajat 	<p>Uhrin pelastaminen vedestä, 112 hälyttäminen, siirtyminen rantaan, jos vesillä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hukkunut kovalle alustalle selälleen 2. Avaa hengitystie kääntämällä päätä taakse nostamalla leuasta ja painamalla otsasta päätä taakse, tarkista hengittääkö uhri <p>Jos uhri ei hengitä:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Puhalla 4 kertaa 4. Painele 30 kertaa 5. Puhalla 2 kertaa 6. Jatka elvytystä tauotta rytmillä 30 painallusta, 2 puhallusta <p>kunnes autettava herää: liikkuu, avaa silmänsä ja hengittää normaalisti, ammattihenkilöt antavat luvan lopettaa tai voimasi loppuvat.</p>

Mitä voi sattua?	Toden- näköisyys ja seuraukset	Ennaltaehkäisy	Ensiapu
Haavat ja runsas verenvuoto		<ul style="list-style-type: none"> ⦿ Teräaseiden käyttö vain valvotusti ⦿ Halonhakkuu vain hyvät taidot omaaville ⦿ Leikkiympäristöjen turvallisuuden varmistaminen (esim. juoksuleikissä ei kiviä maassa, kompastumisen vaaraa, huonekaluja, liukasta jne.) 	<p>Tavanomaisen haavan hoito</p> <ul style="list-style-type: none"> ⦿ Ennen haavan hoitoa hoitava henkilö pesee kädet huolellisesti ⦿ Haava puhdistetaan puhtaalla vedellä ja/tai puhdistusaineella ennen laastarin tai siteen laittoa ⦿ Haavan hoidossa käytetään puhtaita välineitä <p>Runsas verenvuoto</p> <ul style="list-style-type: none"> ⦿ Tyrehdytä verenvuoto painamalla vuotokohtaa sormin tai kämmenellä. Jos loukkaantunut pystyy itse painamaan haavaa, kehota häntä tekemään niin. ⦿ Auta loukkaantunut välittömästi istumaan tai makuulle. ⦿ Sido vuotokohtaan paineside. ⦿ Soita hätänumeroon 112, jos arvioit tilanteen sitä vaativan. ⦿ Jos vuoto ei asetu, aseta äärimmäisenä hätäkeinona vuotokohdan (painesiteen) yläpuolelle kiristysside. Kiristysside tehdään tätä varten tarkoitettulla kaupallisella tuotteella, ei vyöllä tms. <p>Seuraa autettavan tilaa (vuoto, hengitys ja verenkierto) ammattiavun tulloon saakka ja soita 112:een uudestaan, jos tila selkeästi muuttuu henkeä uhkaavaksi</p>
Nyrjähdykset		<ul style="list-style-type: none"> ⦿ Jalkineet leikeissä (esim. ei juoksuleikkejä varvassandaaleissa) 	<ul style="list-style-type: none"> ⦿ Kylmä, koho, kompressio, tarvittaessa yhteys lääkäriin
Palovammat		<ul style="list-style-type: none"> ⦿ Keittiössä ei ylimääräisiä ihmisiä ⦿ Saunan sytyttämisessä aina ohjaaja paikalla ⦿ Nuotiolla aina ohjaaja valvomassa ⦿ Ruokailuissa kuumien keittojen ja nesteiden asettaminen turvallisesti ja kurottelun välttäminen 	<ul style="list-style-type: none"> ⦿ Erotu uhri palovamman aiheuttajasta (siirrä/sammuta tuli) ⦿ Jäähdytä palovamma upottamalla vammautunut alue huoneenlämpöiseen veteen 10-20 minuutiksi. Mikäli palovamma on kemikaalin aiheuttama, huuhtelee vammaa juoksevilla vedellä ⦿ Mikäli palovamma-alue on laaja tai kyseessä on lapsi, huolehdi, ettei potilas viilenny liikaa, pitämällä autettava muuten lämpimänä. ⦿ Jos palovamma on lievä ja pinta-alaltaan alle kämmenen kokoinen, sen voi hoitaa itse. ⦿ Rakkuloita ei saa puhkaista. Jos rakkula puhkeaa, haava puhdistetaan. ⦿ Palovamman voi peittää kevyesti puhtaalla sidoksella tai rasvasidoksella. ⦿ Kipua voi helpottaa parasetamolilla <p>Potilas on toimitettava lääkärin hoitoon, mikäli palovamma on:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⦿ laaja. ⦿ autettavan omaa kämmentä suurempi. ⦿ rakkulainen, vähäiset rakkulat voidaan kuitenkin hoitaa itse ⦿ kasvoissa, nivelissä, limakalvoilla tai hengitysteissä. ⦿ syntynyt sähkön, kemikaalin, säteilyn tai höyryn vaikutuksesta. ⦿ 3. asteen palovamma ⦿ Jos olet epävarma palovamman vakavuudesta, soita 112!

Mitä voi sattua?	Todennäköisyys ja seuraukset	Ennaltaehkäisy	Ensiapu
Sairas-kohtaukset		<ul style="list-style-type: none"> Selvitetään etukäteen ilmoittautumisen yhteydessä osallistujien ja ohjaajien perussairaudet ja niihin liittyvät lääkitykset ja toimintaohjeet 	<ul style="list-style-type: none"> Soitetaan herkästi 112!
Allergiset reaktiot		<ul style="list-style-type: none"> Allergiat selvitetään etukäteen ilmoittautumisen yhteydessä Tarkat allergialistat keittiöön, keittäjällä suuri vastuu Allergeenien merkitseminen/alkuperäispakkaukset Muut allergiat tiedossa 	<ul style="list-style-type: none"> Osallistujan omat mahdolliset allergialääkkeet: Tieto näistä kaikille ohjaajille Vakavissa allergisissa reaktioissa aina välittömästi 112
Myrkytykset		<ul style="list-style-type: none"> Myrkylliset aineet säilytetään lasten ulottumattomissa Kasvien, marjojen ja sienten syömisestä voi olla tarpeen varoittaa ja pieniä lapsia tulee valvoa tarkasti 	<ul style="list-style-type: none"> Myrkytystietokeskus tarjoaa neuvontaa: 0800 147 111 (maksuton) Suun kautta: 1. selvitä mitä on nautittu 2. tyhjennä suu ja huuhtelee vedellä, ÄLÄ OKSETA! 3. Pyydä neuvoa myrkytystietokeskuksesta Iho tai silmät: Välitön, pitkäkestoinen huuhtelu vedellä, tarvittaessa neuvontaa ja lääkäriin.
Hyönteisten ja kyyn-puremat		<ul style="list-style-type: none"> Yleinen varovaisuus ulkona liikkeessa Jos alueella kyytiä, suositellaan hyviä kenkiä ja ryteikoissa kumisaappaita 	<p>Kyyn purema:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rauhoittele pureman uhria ja pyri pitämään tämä liikkumatta. Raaja kannattaa lastoittaa ja uhri siirtää kantamalla. Kyypakkauksesta ei ole tiettävästi hyötyä Raaja pidetään kohoasennossa Jos matka hoitoon on pitkä, voidaan laittaa lievästi kiristävä side Jos purema on esim. lähellä kasvoja ja hengitysteitä tai oireet vakavat, soita 112 Kyynpuremasta AINA välittömästi lääkäriin/ sairaalaan. Alle 15 -vuotiaat tarvitsevat aina sairaalatarkkailun Tieto vanhemmille <p>Ampiaisen tms. purema</p> <ul style="list-style-type: none"> Jos potilas on allerginen, soita välittömästi 112! Pistä potilaan oma allergialääke (epipen), jos on. Poista piikki pinseteillä, jos se on jäänyt ihoon Tarkkaile pistoskohtaa, reaktio voi tulla viiveellä Kylmä kääre helpottaa oloa, raaja kannattaa pitää levossa <p>Jos reaktio on tavanomainen, voidaan antaa kyypakkaus helpottamaan oireita, antihistamiini helpottaa kutinaa</p>
Punkin puremat		<ul style="list-style-type: none"> Punkkitarkastus iltaisin 	<ul style="list-style-type: none"> punkin poisto tieto vanhemmille ja punkkilomakkeen täyttäminen ja pakkaaminen lapsen tavaroihin

Mitä voi sattua?	Todennäköisyys ja seuraukset	Ennaltaehkäisy	Ensiapu
Lämpöhalvaus, auringossa palaminen		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mahdollista olla varjossa ➤ Aurinkorasvan ja hellehatun käyttö ➤ Veden juomisen tarkkailu ja juomatauot 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Siirtyminen varjoon ➤ Vedellä valelu ➤ Nesteen juominen ➤ Tarvittaessa lääkäriin
Eksyminen		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Liikutaan ryhmissä ennalta suunnitellulla reitillä/ rajatulla alueella ➤ Jokaisessa ryhmässä on hyvä olla puhelin, jolla voi soittaa ohjeita ja tarvittaessa hälyttää apua 	
Vaaralliset sääilmiöt (myrsky, ukkospuuska, tulva...)		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ennen retkeä selvitetään ilmatieteenlaitoksen ennusteet ja varoitukset ➤ Varoitusten voimassaollessa vältetään riskitoimintaa, kuten metsässä tai vesillä liikkumista myrskyn aikana ➤ Myrskyllä siirrytään teltoista sisätiloihin. Jos sisätiloja ei ole käytettävissä, tapahtuma perutaan tai keskeytetään, jos ennustetaan turvallisuutta uhkaavaa myrskyä. 	
Tulipalo		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Jokainen ohjaaja tuntee paikan pelastussuunnitelman ➤ Lapsille kerrotaan kokoontumispaikka ➤ Tulta valvotaan huolellisesti ja tulen teko vain valvotusti ➤ Metsäpalovaroituksia noudatetaan ➤ Tupakoivat aikuiset ohjeistetaan paloturvallisuus huomioiden 	

Mitä voi sattua?	Toden- näköisyys ja seuraukset	Ennaltaehkäisy	Ensiapu
Väkivalta/ väkivallan uhka		<p>Sisäinen</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ohjaajat tutustuvat etukäteen ”Aggressiivisesti käyttäytyvä lapsi” -liitteen ohjeisiin. ➤ Tilanteen rauhoittamisessa tärkeintä on pysyä rauhallisena ja pyrkiä kuuntelemaan lasta ja suojelemaan muita aggressiivisesti käyttäytyvältä lapselta. ➤ Ensisijainen ratkaisumalli on aina keskusteleminen. ➤ Ennaltaehkäisyssä on tärkeää hoitaa ongelmat ja ristiriidat ajoissa, ei jättää niitä kasautumaan. <p>Ulkoinen</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Lievästi uhkaavissa tilanteissa rauhallinen, kuunteleva keskustelu ja myötäily ovat toimivia keinoja väkivaltatilanteen ennaltaehkäisyyn. ➤ Jos ulkopuolinen, uhkaava henkilö saapuu alueelle, ohjaajat kokoavat osallistujat sisätiloihin ja sulkevat ovet ja ikkunat tai pyrkivät poistumaan paikalta osallistujien kanssa. ➤ Soitetaan 112 ➤ Jos ryhmä on hajautunut, tilanteen rauettua kokoonnutaan pelastussuunnitelmassa määritellylle kokoontumispaikalle, joka on kaikkien tiedossa. 	

Mitä voi sattua?	Todennäköisyys ja seuraukset	Ennaltaehkäisy	Ensiapu

Toimenpiteet

	Kuka vastuussa	Mitä
Ensiapuvalmius		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ensiapupakkaus ➤ Ensiapuvastaavan puhelinnumero ➤ Ensiaputaitoisten kartoitus ➤ ➤ ➤
Varusteiden toimivuus ja turvallisuus		
Ohjaajien työnjako ongelmatilanteissa		
Tutustuttavat asiakirjat	Vastuuohjaaja huolehtii, että kaikki tutustuvat	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Turvallisuussuunnitelma ➤ Toiminta hätätilanteessa ohjeistus ➤ Tilan pelastussuunnitelma ➤ Turvaohje ja toiminnan kannalta tarpeelliset liitteet
Toiminnasta tehdyt ilmoitukset		
Informoitavat viranomaiset		
Tapahtuneesta onnettomuudesta, vahingosta tai läheltä piti -tilanteesta raportointi	Vastuuohjaaja	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Raportoidaan toiminnan vastuutaholle (osasto/piiri/liitto) ➤ Mitä tapahtui, miten toimittiin, tarvitaanko jatkotukea, miten voidaan tulevaisuudessa ennaltaehkäistä
112 sovelluksen käyttöönotto		Hätäkeskuksen 112 mobiilisovellus on erittäin hyvä avun hälyttämiseen erityisesti retkillä, sillä se mahdollistaa pelastusviranomaisille sijaintitietojen käyttämisen. Sovellus kannattaa asentaa puhelimeen ja tutustua sovelluksen käyttöön etukäteen.

Liitteet:

Tilojen pelastussuunnitelmat

Tapahtuman ohjelma (tärkeä turvallisuussuunnitelmaa tehdessä!)

esim. aluekartta

Kiusaaminen

Nuorten Kotkien materiaaleista löydät myös KIPU-työkirjan. Työkirja on tehty Nuorten Kotkien Keskusliiton ”KIPU - kiusaaminen ja syrjintä on rikos – puuttuminen on välittämistä” -hankkeessa. Työkirja sisältää tietoa kiusaamisesta ja erilaisia harjoitteita kiusaamisen käsittelyyn lasten ja nuorten kanssa. Harjoitusten avulla voi tukea lapsia ja nuoria toimimaan kiusaamistilanteissa.

Kiusaaminen on usein monimutkainen ilmiö ja se voi olla vaikeaa huomata erityisesti aikuisille ohjaajille. Lapset osaavat usein valita ne hetket, jolloin aikuisen silmä välttää. Onkin hyvä sopia vertsurjen kanssa, että he kertovat heti, jos huomaavat jotain huolestuttavaa, sillä heillä on usein huomattavasti paremmat mahdollisuudet havaita kiusaaminen.

Kiusaamista voi jossain määrin ennaltaehkäistä hyvällä leirin tai kerhon alussa tapahtuvalla ryhmäytymisellä ja yhteistyön ja yhdessäolon avulla. Kun ryhmä on tiivis ja turvallinen, kiusaamiselle jää vähemmän tilaa ja lapset myös puuttuvat siihen itse hanakammin. Kilpailuasetelmat ja klikkiytyminen voivat lisätä kiusaamisriskiä. Vältä kilpailullista ohjelmaa, erityisesti kiusaamisherkissä ryhmissä, ja pyri sekoittamaan ryhmiä ja purkamaan syntyneitä klikkejä. Myös liiallinen vapaa-aika ja ohjatun ohjelman ja rakenteen puute toiminnassa voi altistaa kiusaamiselle. Joskus kiusaamista kuitenkin ilmenee ja silloin on tärkeää toimia välittömästi.

Miten toimia kiusaamistilanteessa?

- Mene väliin ja kiellä toiminta. Pysy rauhallisena.
- Ota tilanteen osapuolet erilleen muusta ryhmästä rauhalliseen tilaan selvittämään tilannetta.

Anna kaikkien osapuolten vuorollaan kertoa mitä tilanteessa on tapahtunut. Voit esimerkiksi kierrättää puheenvuorohuivia tai muuta merkkiä siitä, kenen vuoro on puhua. Älä pakota puhumaan. (Jos yhteinen keskustelu ei onnistu, voi joskus olla parempi keskustella erikseen kiusaamistilanteen osapuolten kanssa.)

- Tee selväksi, että kiusaaminen ei ole hyväksyttävää.
- Palatkaa toiminnan pariin.

Leirillä jos kiusaaminen jatkuu, voi olla tarpeen tehdä nopeitakin päätöksiä siitä, kuinka kiusaaminen lopetetaan. Puhu osapuolten kanssa ja soita vanhemmille. Voitte tehdä koko leirin kesken sopivan KIPU-työkirjan harjoituksen. Jos toimenpiteet eivät auta, tehkää yhdessä lasten ja vanhempien kanssa päätös siitä, kuinka leirirauha palautetaan. Kerhoissa voidaan kiusaamisen toistuessa seurata seuraavaa ohjetta.

Miten toimia toistuvan tai jatkuvan kiusaamisen kohdalla kerhotoiminnassa?

- 🕒 Keskustele havainnoistasi muiden ohjaajien ja mahdollisesti vertsurjen kanssa.
- 🕒 Kerro kaikille kiusaamisen asianosaisille, että viet toistuvan kiusaamisen eteenpäin kertomalla siitä vanhemmille.
- 🕒 Keskustelkaa ohjaajien kesken, miten ja kuka on yhteydessä vanhempiin. Voit pyytää apua myös piiristä tai tarvittaessa liitosta.
- 🕒 Ole yhteydessä osapuolten vanhempiin. Kerro mitä olette havainneet tapahtuvan. Puhu teoista ja käyttäytymisestä, älä henkilön ominaisuuksista. Kerro mitä on tapahtunut, miten asiaa on selvitelty ja mitä olette lasten tai nuorten kanssa sopineet.
- 🕒 Vaikeissa kiusaamistilanteissa on hyvä kutsua kaikki osapuolet, heidän vanhempansa, kaikki ohjaajat ja mahdollisesti piirin tukihenkilöitä yhteiseen tapaamiseen keskustelemaan siitä, miten kiusaaminen lopetetaan. Valmistautukaa tapaamiseen huolella ja varmistaakaa, että kaikki pääsevät paikalle.
- 🕒 Tapaamisessa anna lasten kertoa omat näkemyksensä kiusaamisesta. Vanhemmat kuuntelevat ja ohjaaja voi auttaa lapsia kertomaan mahdollisimman konkreettisesti mitä on tapahtunut. Lapset voidaan viedä toisaalle siksi aikaa, kun vanhemmat ja ohjaajat keskustelevat siitä, miten kiusaamiseen puututaan. Kirjatkaa ylös yhdessä sopimanne asiat ja sopikaa, kuinka tilanteen kehittymistä seurataan. Lapset palaavat tilaan ja heille kerrotaan, miten tilanteessa edetään. Lopuksi sovitaan aika arviointikeskustelulle esimerkiksi kuukauden päähän.
- 🕒 Jos arviointikeskustelussa todetaan, että sovittuja tavoitteita on saavutettu, kannustetaan osapuolia jatkamaan samalla tavalla. Sovitaan kuitenkin, että tilannetta seurataan jatkossakin ja tarvittaessa tavataan uudelleen. Jos tavoitteita ei olla saavutettu, täytyy paneutua asiaan uudestaan ja miettiä, kuinka tilanteessa toimitaan.
- 🕒 Joskus kiusaaminen voi täyttää rikoksen tunnusmerkit, ja tarvittaessa vanhemmat voivat tehdä rikosilmoituksen.

Toimintaohjeet on sovellettu Partion ohjeiden pohjalta. Partion ohjeet kiusaamiseen puuttumiseen <https://www.partio.fi/lippukunnille/lippukunnan-johtaminen/toiminnan-turvallisuus/mukavasti-yhdessa/kiusaamiseen-puuttuminen/>

Seksuaalinen häirintä, ahdistelu tai väkivalta

Jokaisen ihmisen perusoikeuksiin kuuluu oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Tämä tarkoittaa myös seksuaalista itsemääräämisoikeutta eli oikeutta päättää omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan. Seksuaalinen häirintä, ahdistelu ja väkivalta on poikkeuksetta tuomittavaa, oli kyse sitten fyysisestä tai sanallisesta väkivallasta. Nuorilla Kotkilla ei ole aiemmin ollut ohjetta seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun tai väkivaltaan puuttumiseksi. Tämän liitteen tarkoitus on helpottaa seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun tai väkivaltaan puuttumista ja sen ennalta ehkäisyä.

Nuorten Kotkien toiminnassa minkäänlaista seksuaalista häirintää, ahdistelua tai väkivaltaa ei hyväksytä ja siihen puututaan välittömästi. On myös tärkeää, että osaamme tukea ja auttaa lapsia ja nuoria tilanteissa, joissa he ovat joutuneet kohtaamaan seksuaalista häirintää, ahdistelua ja väkivaltaa muussa elämässään, ja että osaamme tunnistaa tällaisen kohteeksi joutuneet lapset ja nuoret.

Nuorten Kotkien toiminnassa on turvallista tuoda esiin, jos on itse kohdannut tai epäilee jonkun toisen kohdanneen seksuaalista häirintää, ahdistelua tai väkivaltaa kotkatoiminnassa tai sen ulkopuolella. Jokaisen tulee voida luottaa siihen, että aikuiset vapaaehtoiset ja työntekijät ottavat kokemukset ja epäilyt vakavasti ja käsittelevät tilanteet välittömästi, pyytäen aina apua ja neuvoja, jos kokevat etteivät osaa itse toimia tilanteessa. Varmistamme tämän periaatteen toteutumisen tällä toimintaohjeella, sekä kouluttamalla vapaaehtoisia ja työntekijöitä aiheesta.

Seksuaalisen ahdistelun, häirinnän ja väkivallan sekä seksuaalisen houkuttelun ehkäisy on myös äärimmäisen tärkeää. Kotkatoiminnassa ehkäisemistä helpottavat turvallisuus- ja yhdenvertaisuuskysymyksistä kouluttaminen, materiaalit ja koulutus seksuaalioikeuksiin liittyvistä kysymyksistä, sekä rikostaustan tarkistaminen lasten kanssa toimivilta vapaaehtoisilta ja työntekijöiltä. Seksuaalioikeuksiin liittyvistä kysymyksistä voidaan kouluttaa myös vertaisohjaajia ja aiheetta on mahdollista käsitellä myös lasten kanssa erilaisten ikätasolle sopivien harjoitteiden avulla, jolloin myös lapset ja nuoret itse osaavat paremmin tunnistaa ja nostaa esiin huolestuttavia asioita ja tilanteita.

Lasten ja nuorten sekä heidän kanssaan toimivien aikuisten seksuaalikasvatus on tärkeää seksuaalisen ahdistelun, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyn ja siihen puuttumisen kannalta. Lapset ja nuoret tietävät, ettei esimerkiksi alastonkuvia saa jakaa, mutta kolmannes Pelastakaa lapset ry:n selvityksen vastaajista oli tästä huolimatta saanut ikätovereiltaan puhelimeensa alastonkuvia tai videoita tai nähnyt ryhmäkeskusteluissa seksuaalissävytteisen kuvamateriaalin jakamista. Yli 30 % oli viimeisen vuoden aikana nähnyt toisten lasten ja nuorten tekemää seksuaalista häirintää. Tytöistä yli 10 % ja pojista alle 5 % oli joutunut muiden nuorten seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Selvityksen mukaan lähes 50 % tytöistä ja yli 20 % pojista ei kertoisi seksuaalisesta häirinnästä ja kiusaamisesta aikuisille häpeän vuoksi (Pelastakaa lapset, 2018). Seksuaalikasvatuksella ja avoimella ja keskustelevalle ilmapiirillä voidaan lisätä todennäköisyyttä, että seksuaalisesta häirinnästä uskalletaan puhua.

Lähde: Pelastakaa Lapset ry. Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvä kiusaaminen digitaalisessa mediassa -selvitys. 2018

Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu

Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu voi kohdistua kehen tahansa sukupuolesta ja iästä riippumatta. Myös tekijä voi olla minkä tahansa sukupuolen edustaja, ja myös lapset ja nuoret voivat häiritä seksuaalisesti. Seksuaaliseen häirintään ja ahdisteluun tulee puuttua aina, riippumatta osapuolten sukupuolesta tai iästä.

Seksuaalista ahdistelua on toisen ihmisen ei-toivottu koskettaminen. Ahdistelusta tulee usein epämiellyttävä olo. Seksuaalista ahdistelua voi olla esimerkiksi:

- takamukselle läpsyttely tai muu koskettelu
- rintojen puristelu tai rintaliivien paukuttelu
- housujen kiskaiseminen alas tai kurkkiminen vaatteiden sisään
- syliin kaappaaminen
- vartalon hinkkaaminen toista vasten
- käden työntäminen toisen vaatteiden alle
- näyttäytyminen yllättäen alasti tai itsetyydytys toisen nähden
- alastonkuvien lähettäminen pyytämättä
- alastonkuvien pyytäminen netissä

Seksuaalista häirintää voi olla esimerkiksi

- Seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- Epäasialliset seksuaaliset puheet, kaksimielisit vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- Epäasialliset seksuaaliset sisällöt sosiaalisen median kanavissa, puhelimitse tai muilla tavoin välitettyinä
- Sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset

Koskettamalla tehty seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaava teko, eli seksuaalinen ahdistelu, on rikos. Sanallinen häirintä voi joskus täyttää kunnianloukkauksen tai laittoman uhkauksen tunnusmerkistön. Sekä seksuaalinen ahdistelu, kunnianloukkaus, että laitton uhkaus ovat asianomistajarikoksia, eli ne tutkitaan silloin, jos uhri itse tekee rikosilmoituksen ja vaatii tekijälle rangaistusta. Työpaikalla tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään voidaan puuttua myös työturvallisuuslain nojalla.

Itsensä paljastaminen tai koskettelu tai muut seksuaaliset teot toisten nähden ovat rikos. Rikosnimike on tällöin sukupuolisiveellisyyttä loukkaava teko.

Alaikäiseen kohdistuva seksuaalinen häirintä tai ahdistelu on virallisen syytteen alainen rikos, eli se tutkitaan riippumatta siitä, tekeekö uhri itse rikosilmoituksen.

Lapseen kohdistuva seksuaalinen häirintä ja ahdistelu on altistamista ikään kuulumattomalle seksuaalisuudelle. Se voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalisesti ei-toivottua käytöstä. Seksuaalinen häirintä loukkaa lapsen psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaavan, vihamielisen, halventavan, nöyryyttävän tai ahdistavan ilmapiirin. Seksuaaliseen häirintään yhdistyy usein vallankäytön motiiveja ja vakavimmillaan se voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi. Häirintä on usein toistuvaa, mutta kyse voi olla myös yksittäisestä teosta.

Lapseen kohdistuvaa seksuaalista häirintää tai väkivaltaa on esimerkiksi

- Seksuaalissävytteisen kuvamateriaalin ja viestien lähettäminen ja vastaanottaminen (sexting)
- Lasta seksualisoiva kuvamateriaali digitaalisessa mediassa
- Lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin (grooming)
- Seksuaalisilla kuvilla kiristäminen (sextortion)
- Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu
- Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan toisen pakottamista tai suostuttelua seksuaalisiin tekoihin, jotka loukkaavat tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Seksuaalinen väkivalta ei edellytä fyysistä väkivaltaa, vaan se voi olla myös esimerkiksi toisen henkilön avuttoman tilan, kehittymättömyyden, sairauden tai riippuvuussuhteen hyväksikäyttöä.

Seksuaalisen väkivallan muotoja ovat muun muassa

- Seksuaalinen ahdistelu
- Raiskaus
- Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
- Lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö
- Lapsen raiskaus
- Ihmiskauppa ja paritus

**Myös
seksuaali-
rikoksen yritys
on rikos!**

Milloin huolestua lapsesta?

9–13 -v.	13–17 -v.
<p>Toiminta, joka merkitsee tarvetta kerätä lisätietoa:</p> <ul style="list-style-type: none"> 🔍 Yhteystietojen antaminen netissä 🔍 Ei-luonteenomainen- ja riskikäyttäytyminen, esim. yllättävä tai provokatiivinen pukeutuminen, ystävistä vetäytyminen, tutustuminen vanhempiin ihmisiin, rahojen väheneminen tai lisääntyminen 🔍 Sanallinen, fyysinen tai virtuaalinen seksuaalinen kiusaaminen, johon liittyy seksuaalista aggressiota 🔍 Seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiin kohdistuva kiusaaminen 🔍 Itsensä paljastelu 🔍 Pornon katsominen 🔍 Huoli raskaudesta tai seksitautien mahdollisuudesta 	<p>Toiminta, joka merkitsee tarvetta kerätä lisätietoa:</p> <ul style="list-style-type: none"> 🔍 Alistavan/hyväksikäyttävän tai väkivaltaisen pornon katsominen 🔍 Ei-luonteenomainen- ja riskikäyttäytyminen, esim. yllättävä tai provokatiivinen pukeutuminen, ystävistä vetäytyminen, tutustuminen vanhempiin ihmisiin, rahojen väheneminen tai lisääntyminen 🔍 Seksuaalisesti provokatiivisten tai alastonkuvien ottaminen itsestä tai muista ja lähettäminen eteenpäin 🔍 Yksittäiset tirkistelyt tai itsensä paljastelut 🔍 Yhteystietojen antaminen netissä 🔍 Liittyminen vain aikuisille tarkoitetuille sivustoille ja väärin henkilötietojen antaminen 🔍 Tapaamisten sopiminen nettituttujen kanssa
<p>Toiminta, joka kertoo tarpeesta välittömään väliintuloon ja toimintaan</p> <ul style="list-style-type: none"> 🔍 Sukuelinten näyttäminen tai itsetyydyttäminen julkisesti 🔍 Itsestä tai muista otettujen seksuaalissävyytteisten tai alastonkuvien jakaminen 🔍 Seksuaalissävyytteinen keskustelu nuorempien lasten kanssa 🔍 Salaiset tapaamiset nettituttujen kanssa 🔍 Omien tai muiden sukuelinten vahingoittaminen 🔍 Samaikäisten, nuorempien tai kehittymättömämpien lasten alistaminen, painostaminen, houkuttelemine tai pakottaminen seksuaaliseen toimintaan 🔍 Seksuaalinen toiminta; kuten suuseksi tai yhdyntä 🔍 Seksitautitartunta 🔍 Raskaus 	<p>Toiminta, joka kertoo tarpeesta välittömään väliintuloon ja toimintaan</p> <ul style="list-style-type: none"> 🔍 Sukuelinten näyttäminen tai itsetyydyttäminen julkisesti 🔍 Seksiin liittyvä päänäpintymä, joka haittaa arjen elämää 🔍 Itsen tai muiden seksuaalinen nöyryyttäminen 🔍 Vastikkeellinen seksi 🔍 Yritys tai pakottaminen saada muita näyttämään sukuelimensä 🔍 Seksuaalisesti aggressiivinen käytös (alistaminen, pakottaminen tai painostaminen seksiin) 🔍 Seksuaalissävyytteinen puhe nuorempien kanssa 🔍 Omien tai muiden sukuelinten vahingoittaminen 🔍 Seksuaalinen kontakti huomattavasti itseä nuorempaan tai kehittymättömämpään 🔍 Seksuaalinen toiminta auktoriteetti- tai luottamussuhteessa olevaan, perheenjäsenen kanssa tai kontakti eläimen kanssa

Ohje lainattu: Nuoret Exit. *Ei seksuaaliselle kaltoinkohtelulle: Opas seksuaalisen kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi nuorisotyössä* https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KuVa/nuorisot/nuortenexit_esite_seksuaalinenhairinta_rgb_aineisto.pdf

Seksuaalinen houkuttelu ja grooming

Seksuaalisella houkuttelulla tarkoitetaan yleisimmin esimerkiksi internetissä ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa lapsiin kohdistuvaa houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin. Grooming voi olla näennäisesti arkista ja normaalilta vaikuttavaa vuorovaikutusta lapsen kanssa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, jonka päämääränä on kohdistaa lapseen seksuaalista väkivaltaa. Tekijä saattaa pyrkiä rakentamaan luottamuksellisen suhteen lapseen tai esimerkiksi esiintyä lapsen ikäisenä ja esimerkiksi vähitellen ujuttaa arkipäiväiseen keskusteluun seksuaalista sisältöä tai pyytää alastonkuvia. Keskustelu voi myös olla esimerkiksi suoraa ja aggressiivista seksuaalisten viestien lähettämistä tai alastonkuvilla kiristämistä.

Grooming voi olla vaikeaa tunnistaa, jos tekijä esimerkiksi tekeytyy lapsen ikäiseksi. Lasta saattaa myös hävettää ja lapsella saattaa olla tarve piilotella esimerkiksi lapselle pyytämättä lähetettyjä alastonkuvia. Lasten kanssa toimivien aikuisten olisi kuitenkin tärkeää luoda ilmapiiriä, jossa lapsi uskaltaa kertoa asioista. Jos jokin lapsen internetinkäytössä herättää epäilyksiä, lapselta voi myös kysyä suoraan, onko tämä kohdannut jotakin epämiellyttävää tai ahdistavaa nettikeskusteluissa.

Lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin on rikos. Uhriksi joutuminen voi aiheuttaa lapsessa häpeää ja syyllisyyttä, vaikka syy ei koskaan ole lapsen ja vastuu on aina tekijällä. Aikuisten tietoisuus seksuaalisesta häirinnästä, houkuttelusta ja seksuaaliväkivallasta ehkäisee groomingia. Lasten kanssa kannattaa keskustella digiturvataidoista säännöllisesti ja heitä tulee opastaa toimimaan turvallisesti verkossa. Lasten turvallisuus myös verkossa on aikuisten vastuulla.

Kuinka toimia, jos lapsi kertoo seksuaalisesta houkuttelusta

- Pysy rauhallisena. On luottamuksen osoitus, että lapsi kertoo kokemastaan juuri sinulle. Usein häpeä ja pelko estävät lasta kertomasta aikuisille kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä, houkuttelusta ja seksuaaliväkivallasta.
- Keskeytä kuuntelemaan lasta, kun hän kertoo kokemuksestaan. Kiitä lasta rohkeudesta kertoa asiasta sinulle. Älä vähättele tai syyllistä lasta. Usko mitä lapsi kertoo. Korosta, että uhri ei ole koskaan syyllinen, vaan vastuu on aina tekijällä.
- Tallenna todistusaineisto. Ota kuvakaappaus ja säilytä aineisto itselläsi.
- Ole yhteydessä lapsen vanhempiin. Vanhempien on hyvä tutustua sovellusten turva- ja yksityisyysominaisuuksiin ja tarkastaa samalla sovellusten ikäraajat.
- Lapselta ei tulisi kieltää digitaalisen median käyttöä, sillä seksuaalinen houkuttelu ei koskaan ole lapsen syy. Käykää yhdessä keskustelua, mitä sovelluksia lapsi käyttää ja kenen kanssa lapsi viettää verkossa aikaa.
- Juttele tapahtuneesta lapsen kanssa akuutin tilanteen jälkeenkin, jotta lapsen tunnekokemus tulee käsitellyksi. Konsultoi tarvittaessa ammattilaista, jos olet huolissasi lapsesta.
- Pelastakaa Lasten Nettivihje-palvelussa voi tehdä ilmoituksen groomingista ja muusta lapsiin kohdistuvasta laittomasta toiminnasta, mitä ovat esimerkiksi alastonkuvat ja videot, joissa on alaikäisiä lapsia ja nuoria. Jos epäilet rikosta, ole aina yhteydessä poliisiin. Jos epäilet lapsen olevan välittömässä vaarassa, soita hätänumeroon 112.
- Ota lapsen digikuulumiset osaksi arjen keskustelua ja muista, että parasta lasten suojelua on turvallinen vuorovaikutussuhde!

Lähde: Pelastakaa Lapset <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/lasten-suojelu-ja-nettivihje/grooming/>

Kuinka puuttua nuorten väliseen seksuaaliseen häirintään tai ahdisteluun

I. Puutu

- a) Jos todistat seksuaalista häirintää, puutu siihen välittömästi kertomalla, ettei häirintää suvaita harrastuksessa. ”Tuo ei ollut hauskaa. Täällä ei hyväksytä seksuaalista häirintää” ”Täällä ei homotella/huoritella ketään. Ymmärrätkö, mikä tuossa on väärin?”
- b) Kerro, että harrastuksen pitää olla sellainen paikka, jossa kaikkien on hyvä olla. Seksuaalisuuteen kohdistuvat kommentit voivat loukata niiden kohteen lisäksi myös muita harrastuksessa olijoita.

2. Kuuntele ja selvitä

- a) Jos lapsi tai nuori kertoo sinulle seksuaalisesta häirinnästä, on tärkeää kuulla, miten nuori itse koki asian ja millaisia tunteita se hänessä herätti. Huomioi seksuaalista häirintää kokenut nuori antamalla hänen rauhassa kertoa, mitä on tapahtunut.
- b) Ota seksuaalinen häirintä vakavasti. Älä vähättele häirintää esimerkiksi vitsinä tai syyllistä uhria häirinnästä.
- c) Puhu kaikille mukana olleille lapsille tai nuorille erikseen. Pyri selvittämään mahdollisimman tarkasti, mitä on tapahtunut.
- d) Kirjaa ylös, mitä on keskusteltu.
- e) Kerro vastuuohjaajalle, piirin työntekijälle tai liiton työntekijälle, mitä on tapahtunut ja keskustele mahdollisista kurinpidollisista toimenpiteistä.
- f) Puhu mukana olleiden lasten tai nuorten vanhempien kanssa. Selvitä, onko lapsi tai nuori puhunut asiasta kotona tai esimerkiksi ollut haluton lähtemään harrastukseen.

3. Tue muutosta

Kun olet selvittänyt, mitä on tapahtunut, voit puuttua seksuaaliseen häirintään ja pyrkiä lopettamaan sen. Kiitä henkilöitä, jotka toivat seksuaalisen häirinnän esiin.

- a) Tue seksuaalisen häirinnän kohdetta
 - 👉 Kuuntele seksuaalisen häirinnän kohdetta ja vakuuta hänelle, että teet kaikkiesi auttaaksesi häntä.
 - 👉 Kerro seksuaalisen häirinnän kohteelle, ettei häirintä ole hänen syytään. Jokaisella on oikeus koskemattomuuteen ja omiin rajoihin. Seksuaalista häirintää ei voi oikeuttaa vitsillä tai kutsua flirttailuksi.
 - 👉 Miettikää yhdessä, miten voisi toimia, jos seksuaalista häirintää tapahtuu uudestaan. Voisiko esimerkiksi käskä häiritsijää lopettamaan, yrittää poistua paikalta tai kertoa ohjaajalle.
 - 👉 Kysy lapselta tai nuorelta, mitä voit tehdä, jotta hän tuntisi olonsa turvalliseksi.

b) Puhu häiritsijän/häiritsijöiden kanssa

- ❖ Pysy rauhallisena. Älä korota ääntäsi.
- ❖ Jos häiritsijät ovat ryhmä lapsia tai nuoria, puhuttele heitä erikseen. Keskustele jokaisen vastuusta omaan käytökseen.
- ❖ Selitä, miksi häiritsijän käytös on seksuaalista häirintää ja miksi häirintä on vahingollista häirinnän kohteelle sekä koko harrastusryhmälle. Muistuta, ettei seksuaalinen häirintä ole missään tilanteessa hyväksyttävää.
- ❖ Käytä minämuotoisia viestejä. ”Minä en salli, että toisia kohdellaan tuolla tavalla.”
”Minun mielestäni se, mitä olet sanonut, ei ollut hauskaa. Olen yllättynyt, että sanoit niin.”
”Vaikka toivoisit toisen henkilön huomiota, ei ole ok syyllistyä seksuaaliseen häirintään.”
- ❖ Keskustele häiritsijän kanssa siitä, miksi hän on häirinnyt. Jos loukkaava käytös on tarkoitettu vitsiksi, keskustele muista tavoista käyttää huumoria. Sellainen toiminta, mikä satuttaa toista, ei ole huumoria. Jos tarkoitus oli osoittaa kiinnostusta, kerro flirttailun ja seksuaalisen häirinnän eroista. Flirttailu on aina molemminpuolista ja jokaisella on oikeus omiin rajoihin.
- ❖ Joskus nuoren harjoittaman seksuaalisen häirinnän taustalla voi olla muita ongelmia. Kyse voi olla esimerkiksi ongelmista kotona. Jos tilanne kotona huolestuttaa sinua, voit ottaa yhteyttä oman alueen päivystävään lastensuojelun sosiaalityöntekijään ja kysyä neuvoa.
- ❖ Muita syitä seksuaaliseen häirintään voi olla halu kuulua porukkaan, kavereiden käytöksen kopioiminen, huomion toivominen tai paremmuuden tunteminen kohteeseen nähden.
- ❖ Sovi, miten häiritsijä tai häiritsijät muuttavat käyttäytymistään jatkossa.
- ❖ Älä leimaa lasta tai nuorta. Leimat voivat vaikeuttaa nuoren tai lapsen kasvamista ja käytöksen korjaamista.
- ❖ Kerro, että tilannetta seurataan ja että hänellä/heillä on nyt mahdollisuus muuttaa käyttäytymistään.
- ❖ Puhu häiritsijän vanhempien kanssa tilanteesta, jotta he voivat tukea lasta tai nuorta muuttamaan käyttäytymistään.

4. Tarkista ja hae tukea

Tarkista muutaman viikon päästä häirinnän kohteeksi joutuneelta/joutuneilta, onko tilanne muuttunut. Jos tarvitset lisätukea ja konsultaatioapua, voit olla yhteydessä esimerkiksi muihin ohjaajiin ja Nuorten Kotkien työntekijöihin, tämän ohjeen lopussa listattuihin järjestöjen tukipalveluihin tai kunnan sosiaalipäivystykseen.

5. Ennaltaehkäise seksuaalisen häirinnän uusiutumista

Uusiutumisen ennaltaehkäisyssä keskustelu ja aiheen työstäminen koko ryhmän kanssa on hyödyllistä. Lopussa on listattu erilaisia materiaaleja aiheen käsittelyyn eri-ikäisten lasten ja nuorten kanssa. Myös kansainvälisen kattojärjestömme IFM-SEI:n materiaalipankista löytyvä englannin kielinen I Act -opas sisältää harjoitteita aiheen käsittelyyn (ifm-sei.org/en/publications-2/educational-resources/i-act-en/).

Ohje sovellettu Et ole Yksin -ohje valmentajalle seksuaaliseen häirintään puuttumiseen pohjalta. <https://etoleyksin.fi/wp-content/uploads/2019/05/ohje-valmentajalle-seksuaaliseen-hairintaan-puuttumiseen.pdf>

Kuinka toimia jos epäilet alaikäiseen kohdistunutta seksuaalirikosta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Lastensuojelun käsikirjan toimintaohjeet:

Rikosta on syytä epäillä, kun asioita huolellisesti harkitseva henkilö omien havaintojensa perusteella päätyy tällaiseen tulokseen, lapsi kertoo rikokseen viittaavista tapahtumista tai fyysiset jäljet tai vammat viittaavat seksuaalirikokseen. Huhuihin, kuulopuheisiin ja pitkälle vietyihin tulkintoihin tulee suhtautua varauksella.

Jos lapsen epäillään joutuneen esimerkiksi seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi äskettäin, ensivaiheen toiminnalla on kiire. Ilmoitus on tehtävä **välittömästi**, jotta poliisi pääsee käynnistämään esitutkinnan.

Lapsen kuulemisella on kiire, koska etenkin pienen lapsen muistikuvat heikkenevät aikuista nopeammin ja lapsi on vaikutuksille altis. Mahdolliset fyysiset jäljet katoavat nopeasti ja tästä syystä myös lapsen somaattinen tutkimus on tehtävä kiireellisesti. Poliisin on myös hyvä päästä keräämään mahdollista todistusaineistoa tapahtumapaikalta, jos se on tiedossa. On siis toimittava nopeasti, jos nuori kertoo esimerkiksi joutuneensa edellisenä iltana raiskatuksi kotibileissä tai lapsi on joutunut ahdistelun kohteeksi.

Jos kyse on paljon aikaisemmin sattuneista tapahtumista tai tilanteista, jossa lapsi ei ole välittömästi vaarassa, voidaan toimia rauhallisemmin. Viivyttelyyn ei kuitenkaan näissäkään tilanteissa ole syytä. Jos lapsi esimerkiksi kertoo useita kuukausia sitten tapahtuneista tapahtumista, ei lapsen somaattiselle tutkimukselle ole ehkä lainkaan tarvetta eikä sitä ainakaan tarvitse tehdä kiireellisenä. Jos epäily perustuu havaintoihin lapsen käyttäytymisestä, havainnot tulee kirjata huolellisesti ja ilmoitus poliisille pitää tehdä viivytyksettä.

Kun lapsi kertoo rikokseen viittaavasta tapahtumasta

- Pyri suhtautumaan rauhallisesti, lasta hyväksyvästi ja asiallisesti.
- Vältä vähättelyä, ylireagointia ja tuomitsemista. Kysy mahdollisimman vähän.
- Jos kysyt, käytä mahdollisimman neutraaleja ja avoimia kysymyksiä tarkentamaan lapsen jo kertomaa asiaa, esimerkiksi, ”mitä tarkoitat x:llä?”.
- Älä tuo itse keskusteluun uusia asioita. Kirjaa mahdollisuuksien mukaan tarkasti, mitä lapsi kertoo. Kirjaa myös esittämäsi kysymykset.
- Käytä lapsen omia ilmaisuja, pitäydy tosiasiassa, älä tulkitse.
- Älä keskustele lapsen kuullen epäilyyn liittyvistä asioista muiden aikuisten kanssa.
- Kaikissa tilanteissa lapsen kertomus tai muut epäilyn heräämiseen johtaneet havainnot on kirjattava välittömästi ja mahdollisimman tarkasti. Myös työntekijän omat kysymykset ja kommentit pitää dokumentoida.

THL Lastensuojelun käsikirjan toimintaohjeet kokonaisuudessaan:

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/pahoinpitely-ja-seksuaalinen-hyvakskaytto/lapsiin-kohdistuneiden-seksuaalirikosepailyjen-ilmoitusvelvollisuus#Mit%C3%A4%20tehd%C3%A4%20kun%20ep%C3%A4ily%20lapseen%20kohdistuneesta%20seksuaalirikoksesta%20her%C3%A4%C3%A4>

Mistä saat apua ja neuvontaa seksuaaliseen häirintää, ahdisteluun tai väkivaltaan liittyvissä asioissa

- 📞 Voit aina soittaa poliisille nimettömästi kysäksesi toimintaohjeita tai jos et ole varma, pitäisikö tilanteessa tehdä rikosilmoitus. Oman alueen poliisilaitoksen neuvonta rikosilmoitusasioissa:

Paikallisen poliisilaitoksen puhelinnumero:	
---	--

Kunnan sosiaalipäivystys: Oman kunnan sosiaalipäivystyksen numero:	
---	--

Sosiaalipäivystykseen voi olla yhteydessä myös hätänumeron 112 kautta.

- 📞 Rikosuhripäivystyksen auttava puhelin: 116 006, chat www.riku.fi
- 📞 Raiskauskriisikeskus tukinainen <https://tukinainen.fi/> Kriisipäivystys seksuaalista väkivaltaa ja/tai hyväksikäyttöä kokeneille, puh. 0800-97899 Ma-to klo 9-15, viikonloppuna ja pyhinä sekä niiden aattona klo 15-21. Ei perjantaisin.
- 📞 Nuorten Exit chat nuorille: <https://nuortenexit.fi/>
- 📞 Lasten ja nuorten puhelin 116 111 ma-pe klo 14-20 ja la-su klo 17-20
- 📞 Nollalinja 080 005 005
- 📞 Ensi- ja turvakotien liitto <https://ensijaturvakotienliitto.fi/> ja nettiturvakoti.nettiturvakoti.fi

MATERIAALEJA JA LINKKEJÄ

IFM-SEI I Act -hankkeen materiaalipaketti seksuaalisen väkivallan ennaltaehkäisyyn:
<http://ifm-sei.org/publications-2/educational-resources/i-act-en/>

MLL lyhyet toimintaohjeet kun lapsi kertoo seksuaalisesta kaltoinkohtelusta:
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/lapsi-kertoo-seksuaalisesta-kaltoinkohtelusta/>

Nuorten exit esite EI seksuaaliselle kaltoinkohtelulle Opas seksuaalisen kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi nuorisotyössä: https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KuVa/nuoriso/nuortenexit_esite_seksuaalinenhairinta_rgb_aineisto.pdf

Exit ry:n OPAS AMMATILAISILLE SEKSUAALISEN KALTOINKOHTELUN TUNNISTAMINEN JA PUHEEKSIOTTO:
https://exitry.fi/wp-content/uploads/2019/11/Usva_Opas_ammattilaisille_NETTI.pdf

Pelastakaa lapset Grooming:
<https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/lasten-suojelu-ja-nettivihje/grooming/>

Pelastakaa lapset ohjeita Groomingista keskustelemiseen:
<https://www.pelastakaalapset.fi/pelastakaa-lapset-verkkolehti/nuori-saa-tarkean-viestin-valittamisesta/>

Chatsimulaatio groomingista keskustelemiseen: <https://yle.fi/uutiset/3-10751167>

Koordinaatin lista grooming-aiheisista materiaaleista:
https://www.koordinaatti.fi/system/files/2020-03/Vinkkilista_materiaalit_250320.pdf

Rikosuhripäivystys rikun oppaat ja ohjeet puheeksiottoon:
<https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/materiaalia-puheeksiottoon-nuorten-kanssa/>

mm. Opas seksuaalirikosten tunnistamiseen ja avun hakemiseen: https://www.riku.fi/content/uploads/su_file/1797_W_Seksuaalirikoksen_tunnistaminen_ja_avun_hakemisen_tarkeys_Word_10122018.pdf

Nuorten netti: <https://www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea/apua-seksuaaliseen-hairintaan-ja-vakivaltaan/>

Vapaaehtoisen tai työntekijän haitalliseen käyttäytymiseen puuttuminen

Turvallisuus on jokaisen vastuulla. Nuorten Kotkien toiminnassa mukana olevat aikuiset sitoutuvat nostamaan esiin ja puuttumaan tarvittaessa myös toisten aikuisten väärinkäytöksiin. Asioista kannattaa keskustella avoimesti ja ne kannattaa nostaa puheeksi asianosaisten kanssa ajoissa, ennen kuin ongelmat paisuvat. Toiminnassa mukana olevat aikuiset hoitavat vastuullisesti keskinäiset konfliktinsa ja pyytävät tarvittaessa apua selvittelyyn ulkopuoliselta.

Tukea väärinkäytöksiin puuttumiseen saa tarvittaessa oman piirin työntekijöiltä ja luottamushenkilöiltä tai keskusliiton työntekijöiltä. Tarvittaessa aikuiset ottavat yhteyden viranomaisiin.

Teko	Seuraukset
Aikuisten väliset ristiriidat kuten kohtuuton vallankäyttö, kiusaaminen, simputtaminen, tahallinen loukkaaminen.	<ul style="list-style-type: none">🔴 Pysäytä tilanne🔴 Huolellinen keskustelu toimintatavoista ja niiden ongelmista. Keskustelu voidaan käydä esimerkiksi työntekijän tai sopivan luottamushenkilön kanssa tai ohjaajien kesken.🔴 Tehdään suunnitelma tilanteen korjaamiseksi esim. koulutusta, keskusteluapua, parempien toimintatapojen opettelua.🔴 Mikäli tilanne ei korjaannu keskustelulla, toiminnasta vastaavan tahon hallitus voi päättää henkilön poistamisesta toiminnasta joko väliaikaisesti tai kokonaan🔴 Tilanne/tilanteet on purettava myös tilanteessa mukana olleen lapsen/lasten kanssa🔴 Mikäli ongelmat ovat kahden aikuisen välisiä, on syytä vähintään varmistaa, etteivät aikuisten väliset ristiriidat heijastu lapsiin. Aikuiset selvittävät välinsä keskenään, eivätkä konfliktit saa heijastua toimintaan.🔴 Lapset ottavat mallia aikuisista ja seuraavat tarkkaan aikuisten keskinäistä toimintaa. Aikuisten väliset selvittämättömät konfliktit luovat turvattomuutta myös lapsille. Aikuisten välinen riitely ja huono käytös lasten läsnä ollessa ei ole hyväksyttävää ja tarvittaessa aikuiset voidaan poistaa esimerkiksi tapahtumasta heidän omalla kustannuksellaan.

<p>Lapsille haitalliset toimintatavat, jotka eivät kuitenkaan loukkaa esim. lapsen seksuaalista koskemattomuutta tai missä ei kohdistu väkivaltaa lapseen esim. aikuinen huutaa lapsille tai nuorille kohtuuttomasti, simputtaa, kiusaa tai muuten aiheuttaa toiminnallaan turvattomuutta tai ahdistusta lapsissa</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pysäytä tilanne välittömästi. ➤ Huolehdi ensimmäiseksi lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuuden tunteesta ➤ Haitallisella tavalla toimineen kanssa käydään välitön keskustelu toimintatavoista ja niiden ongelmista ja tehdään suunnitelma tilanteen korjaamiseksi. (Esim. anteeksipyyntö lapsille, parempien toimintatapojen opiskelu, keskusteluapu...) Keskustelu voidaan käydä aluksi ohjaajien kesken tai tarvittaessa esimerkiksi työntekijän tai sopivan luottamushenkilön kanssa paikallisesti. ➤ Jos henkilö kieltäytyy yhteistyöstä tai ongelmat jatkuvat ja henkilön toiminta aiheuttaa ongelmia laajemmin, voi toiminnasta vastaavan tahon hallitus tarvittaessa poistaa henkilön toiminnasta väliaikaisesti tai kokonaan.
<p>Rikoslain piiriin kuuluvat teot, kuten väkivalta, lapsen seksuaalinen houkuttelu tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai sen epäily, aikuiseen kohdistuva seksuaalinen häirintä tai ahdistelu, päihteiden tarjoaminen tai välittäminen alaikäiselle, laittoimien päihteiden tai lääkkeiden välittäminen jne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Epäiltäessä rikosta, kutsutaan aina poliisi tai tehdään rikosilmoitus, sekä tarvittaessa lastensuojeluilmoitus (riippuen epäillyn teon ajankohdasta) ➤ Mikäli epäilty rikos on tapahtunut esimerkiksi tapahtumassa tai leirillä, henkilö poistetaan hänen omalla kustannuksellaan välittömästi tapahtumasta. ➤ Ilmoitetaan työntekijälle/ luottamushenkilölle ➤ Rikosoikeudellisen selvityksen aikana henkilö ei voi olla kontaktissa lapsiin tai osallistua toimintaan vapaaehtoisena tai työtehtävissä. ➤ Toiminnasta vastaavan tahon hallitus (Piiri/Liitto) päättää henkilön työsuhteen jatkosta tai vapaaehtoisena tai luottamustehtävissä toimimisen jatkosta ja järjestää tarvittavat keskustelut henkilön kanssa. ➤ Lapsen kohdistuvaan rikokseen syylliseksi todettu ei voi jatkaa toiminnassa.

Häirintä ja vihapuhe

Yhdenvertaisuussuunnittelu ja nuorten tai lasten kanssa tehdyt säännöt voivat ehkäistä syrjintä- ja häirintätilanteita, mutta ohjaajan on tärkeää tietää, kuinka syrjintätilanteeseen kannattaa puuttua. Ihmiset saattavat toisinaan tuoda mukanaan esimerkiksi mediasta tai lähipiiristä opittuja syrjiviä asenteita ja toimintatapoja. Purkamalla syrjintätilanne rakentavasti voidaan myös purkaa opittuja haitallisia malleja ja korvata niitä paremmilla, sekä herätellä lasten omaa empatiaa ja ajattelua. Malli on kehitetty nuorisotyöhön. Pienten lasten kanssa sitä voi olla tarpeen soveltaa ikätasolle sopivaksi.

1. Pysäytä tilanne

- Pysäytä meneillään oleva häirintä vetoamalla tilan/toiminnan arvoihin/sääntöihin. Voit sanoittaa tilanteen ("sovimme yhdessä, että nuorisotalolla ei saa syrjiä ja tämä toiminta on syrjintää") tai esittää kysymyksiä ("Sovimme yhdessä, että kaikki saavat olla täällä sellaisia kuin ovat. Miten ajattelen tällaisen puheen vaikuttavan tilan ilmapiiriin? Suljetaanko sillä nuoria ulkopuolelle").
- Osoita tukeasi kohteelle tilan arvojen kautta ("täällä kaikki saavat olla sellaisia kuin ovat eikä kenenkään pidä kohdata häirintää")

2. Keskustele

- Syrjinnän kohteen tukemiseksi ja häirinnästä vapaan tilan luomiseksi on tärkeää keskustella tapahtuneesta eri osapuolten kanssa. Keskustelut on syytä pitää pian tapahtuman jälkeen, mutta niissä tärkeämpää on turvallinen keskustelutila kuin nopeus.
- *Keskustelu syrjinnän kohteen kanssa:* kerro hänellä, että syrjintä ei ole hänen vikansa ja että nuorisotyöntekijät ovat hänen tukenaan. Varmista, että hän on kunnossa ja keskustele miten hän haluaa, että asiaa käsitellään. Ole tukena.
- *Keskustelu tekijän kanssa:* Älä tuomitse ihmistä vaan teko. Kysy miksi hän toimi niin ja huomaisiko hän, että teko oli syrjivä. Mikäli teko kohdistui johonkin tiettyyn ryhmään, esitä kysymyksiä mihin hänen käsityksensä kyseisestä ryhmästä perustuvat.
- *Keskustelu muiden nuorten kanssa:* Kerratkaa yhteisiä sääntöjä ja arvoja. Keskustelkaa mitä jokainen voi tehdä syrjintätilanteissa.

3. Toimikaa yhdessä

- Kerro työyhteisössäsi mitä tapahtui ja miten toimit. Pohtikaa yhdessä rakentavasti vaihtoehtoisia tilanteeseen puuttumisen tapoja.
- Sopikaa yhdessä jatkotoimenpiteistä sekä tapauksen käsittelyssä että yleisessä yhdenvertaisuuden edistämisessä. Jakakaa vastuuta.

Lähde: Ihmisoikeusliitto: *Miten puuttua syrjintään ja häirintään nuorisotyössä.*

<https://ihmisoikeusliitto.fi/miten-puuttua-syrjintaan-ja-hairintaan-nuorisotyossa/>

Aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen rauhoittaminen

Aggressiivisesti käyttäytyvä lapsi ei tyypillisesti osaa toimia tilanteessa tai tiedä miten suhtautua omiin tunteisiinsa. Vihan takana voi olla monia tunteita, kuten hätä, pelko, turhautuminen, turvattomuus, umpikuja, pettymys, epäoikeudenmukaisuuden kokemus tms. Kun lapsi ei tiedä, mitä tehdä voimakkaan tunteen kanssa, voi syntyä paniikki, hysteria ja raivo. Keinottomuus synnyttää häpeää ja häpeä väkivaltaa. Väkivaltainen käytös ei tietenkään ole oikea tapa toimia tilanteessa. Raivoavaa lasta ei kuitenkaan ensimmäisenä kannata ryhtyä sättimään tai rankaisemaan, vaan aikuisen tulisi rauhoittaa tilanne ja pysyä rauhallisena ja empaattisena. Häiriköivän ja auktoriteettivastaisen lapsen kanssa kannattaa pyrkiä keskustelemaan ja luoda kahdenkeskisiä tilanteita esimerkiksi pyytämällä lasta auttamaan jossakin askareessa.

Aikuisen on tärkeää muistaa vastuunsa ja tiedostaa valtansa suhteessa lapseen. Lapsella on oikeus fyysiseen koskemattomuuteen ja lainsäädäntö asettaa tarkat rajat esimerkiksi kiinnipitotilanteille. Lasta ei koskaan rauhoiteta kiinnipidon avulla ilman erittäin painavaa syytä. Kiinnipito tulee kyseeseen vain, jos lapsi on aidosti vaaraksi itselleen tai muille. Kiinnipidossa ei koskaan käytetä mitään välineitä, voimankäyttöä ei liioitella, kiinnipidettavaa ei jätetä hetkeksikään yksin ja kiinnipitotilanteet raportoidaan aina toiminnasta vastaavalle taholle ja niistä ollaan yhteydessä lapsen vanhempiin.

Yhtä reseptiä aggressiivisen lapsen kanssa toimimiseen ei ole, mutta siihen on kehitetty useita käyttökelpoisia toimintamalleja.

Voimakkaan raivokohtauksen saaneen henkilön kohtaamisessa voi noudattaa KUKIPASO-mallia

KUKIPASO-mallin tarkoituksena on saada raivokohtauksen saanut henkilö rauhoittumaan. Tämä onnistuu parhaiten, kun itse pysyy mahdollisimman rauhallisena. Oman rauhallisen käytöksen eteen kannattaa ponnistella, vaikka hermot kuinka kiristäisivät. Raivokohtauksen saaneen kanssa ei kannata alkaa heti selvittelemään tilannetta syvemmin. KUKIPASO-mallissa on neljä vaihetta: kuuntele, kiitä, pahoittele, sovi jotain.

- 1. Kuuntele.** Keskity suuttuneeseen kohteliaasti, anna hänelle aikaa kuvata asiaansa. Anna hänen tuntea, että hän tulee kuulluksi. Ole ystävällinen ja asiallinen, vältä kaikkia ilmeitä. Osoita kuunteleminen katsomalla silmiin, nyökyttelemällä ja välttämällä keskeytyksiä. Älä reagoi mitenkään epäoikeudenmukaisiin tai liioiteltuihin syytöksiin, ole hiljaa ja nyökyttele.
- 2. Kiitä.** Anna suuttuneelle ihmiselle tunnustusta. Kiitä häntä, että hän otti asian puheeksi.
- 3. Pahoittele.** Älä ala puolustella, äläkä esitä vastakommentteja. Tunnekuohon keskellä oleva ei pysty vielä tarkastelemaan asiaa muiden näkökulmista. Myönnä jotakin: kerro olevasi pahoillasi tapahtuneesta ja sen herättämästä suuttumuksesta. Näin osoitat, että toisen suuttumus ja sen syyt ovat todellisia. Jos olet itse millään tavalla syyllinen tilanteeseen, pyydä anteeksi. Anteeksipyyntö ja pahoittelu ei ole häviö, se on rakentavaa tilanteen selvittämistä.
- 4. Sovi jotakin.** Älä jätä asiaa kesken tai vaihda puheenaihetta ennen kuin jotain on sovittu. Ehdota jotakin ratkaisua. Sopimuksen jälkeen kaikki osapuolet voivat peräännyä kasvojaan menettämättä.

KUKIPASO-mallin toimintaohjeet on tiivistetty Raisa Cacciatoren Kiukkukirjasta. Kiukkukirjasta löytyy myös malli rakentavaan suuttumuksen ilmaisuun ja erityisesti pienille lapsille sopiva liikennevalomalli, joihin kannattaa myös tutustua.

Kun lapsi hermostuu esimerkiksi leirillä tai kerhossa, voi edetä esimerkiksi näin:

- 1. Katkaise tilanne** ja saata hepulin saanut lapsi pois muiden lasten luota rauhalliseen paikkaan. Pysy rauhallisena. Anna lapselle aikaa ja tilaa rauhoittua. Voit esimerkiksi kertoa lapselle, että ei ole mitään hätää, tilanne voidaan selvittää yhdessä, kun hieman rauhoitut. Joskus lasta voi auttaa, jos hän saa esimerkiksi juosta korttelin ympäri tai paiskoa pehmeää palloa seinään, olla hetken yksin tai jos hän pääsee aikuisen syliin.
- 2. Kuuntele lasta.** Mitä tilanteessa tapahtui? Mistä aggressio heräsi?
- 3. Validoi kokemus.** Validointi rauhoittaa lapsen tunnekuohua ja helpottaa itseilmaisua. Se myös katkaisee kielteisyyden kehän ja lisää tilanteen turvallisuutta, luo läheisyyttä ja luottamusta ja kertoo lapselle arvostuksesta. Validointi edistää neuvottelujen onnistumista. Validointi on kuuntelua, kuullun ymmärtämistä ja sitä, että viestii, että on ymmärtänyt. Ole empaattinen ja kerro ymmärtäväsi. Itse asiaa ei kuitenkaan tarvitse hyväksyä. ”Suutuit siis, kun Laura otti hyllystä pelin, jonka olit itsekin juuri ajatellut ottaa. Se onkin ihan ymmärrettävää, että se harmittaa.” Kun tilanne on rauhoittunut, voit siirtyä seuraaviin vaiheisiin.
- 4. Auta ymmärtämään muiden näkökulmia.** ”Mitä luulet, miltä Laurasta tuntui, kun otit pelin hänen kädestään ja huusit hänelle? Ymmärsiköhän Laura, miksi toimit niin?”
- 5. Auta lasta miettimään parempia toimintavaihtoehtoja tulevaisuuteen.** Miettikää yhdessä lapsen kanssa, kuinka lapsi voisi toimia jatkossa paremmin. Olisiko esimerkiksi Lauralle voinut kertoa, että itsekin aikoi pelata samaa peliä ja pelata sitä yhdessä, olisiko ohjaajaa voinut pyytää apuun tai olisiko voinut laskea kymmeneen, ennen kuin toimii?
- 6. Mitä sitten?** Sopikaa, miten toimitte seuraavaksi. Onko esimerkiksi tarpeen pyytää anteeksi? Pitäisikö Lauralle kertoa, mitä tapahtui, hän on varmaan hämmentynyt?

Kaikki tunteet ovat sallittuja, mutta niiden kanssa täytyy oppia toimimaan. Aggressiivisen käyttäytymisen lopettamiseksi lapselle täytyy opettaa, että vastuu oman tunnetilan säätelystä on itsellä ja että jokaisella on vastuu teoistaan. Lapsen täytyy oppia rakentavia tapoja tunnetilojen purkamiselle. Aggression purkamisessa mikään ei saa mennä rikki, keneenkään ei saa sattua ja mitään peruuttamatonta ei saa tapahtua. Lapsuudessa on tärkeää oppia tunnistamaan tunteita ja oppia, että ne ovat osa elämää ja menevät kyllä ajallaan ohi. Tunteita ei tarvitse pelätä. Tunteiden sanoittaminen ja tunnistaminen yhdessä aikuisen kanssa on tärkeää. Aikuisten empaattinen ja hyväksyvä suhtautuminen tunteisiin on tärkeää tunteiden hallinnan kehittymisen kannalta.

Aina parhaankaan ohjaajan osaaminen ei riitä. Jos lapsen aggressio on toistuvaa ja voimakasta, on täysin ymmärrettävää, että vapaaehtoisella ei ole osaamista ja resursseja lapsen kanssa pärjäämiseen. Aggressiivisuudesta kannattaa keskustella lapsen vanhempien kanssa. Vanhemmilla voi olla lapsesta sellaista tietoa, jota ohjaajalla ei ole. Jos lapsi käyttäytyy väkivaltaisesti toisia tai itseään kohtaan, voi olla syytä tehdä lastensuojeluilmoitus. Jos lapsi vaarantaa omansa tai muiden osallistujien tai ohjaajien turvallisuuden, lapsi ei voi ainakaan sillä hetkellä olla mukana toiminnassa. Muista purkaa tilanteet myös muiden paikalla olleiden lasten kanssa, etteivät he jää huolehtimaan ja pelkäämään tapahtuneen vuoksi. Hanki tukea itsellesi. Tiedota vanhempia tapahtuneesta. Puhu muiden ohjaajien kanssa ja hae tukea omasta piiristäsi tai tarvittaessa keskusliitosta.

Toiminta hätätilanteessa

Jokaisen ohjaajan tulee tutustua huolellisesti käytetyn tilan pelastussuunnitelmaan, ensiapuvälineiden ja sammutusvälineiden sijaintiin ja pitää huoli, että turvallisuussuunnitelma on tehty ja ajan tasalla.

HÄTÄTILANTEESSA TOIMIMISEN PERUSTA

- 🕒 Tutustu ohjeisiin ennakolta.
- 🕒 Tee tilanearvio.
- 🕒 Säilytä rauhallisuus.
- 🕒 Toimi määrätietoisesti.
- 🕒 Ohjaa muita.

Onnettomuuden sattuessa

- 1. Estä lisäonnettomuudet:** pelasta vaarassa olevat (jos voit), siirrä itsesi ja muut turvaan
- 2. Anna kiireellisin ensiapu:** Tilanneselvitys, turvaa hengitys, tarkista verenkierto
- 3. Arvioi tilanteen vakavuus - tarvitaanko lisäapua? Jos lisäapua tarvitaan nopeasti, soita 112:**
Avun hälyttäminen:
 - 1) Soita hätänumeroon 112.
 - 2) Kerro, mitä on tapahtunut.
 - 3) Kerro tarkka osoite, toimipaikka ja kunta.
 - 4) Vastaa selvästi sinulle esitettyihin kysymyksiin ja noudata annettuja ohjeita.
 - 5) Lopeta puhelu vasta, kun saat siihen luvan. Älä pidä linjaa pidempään varattuna.
 - 6) Opasta auttajat paikalle.
- 4. Huolehdi muista osallistujista:** Arvioi, voidaanko tapahtumaa jatkaa: saata tarvittaessa muut osallistujat retken lähtö-/päätepisteeseen tai lopeta tapahtuma

Onnettomuuden jälkeen

- 1. Raportointi:** Tee onnettomuuskirjanpito (vapaamuotoinen; mitä, missä, milloin).
Vakuutusasioiden osalta tee vakuutusilmoitus.
- 2. Tapaturmasta tiedottaminen:** Tiedota tarpeen mukaan
- 3. Viranomaisille tiedottaminen tarvittaessa:** Esim. valvontaviranomainen (terveystarkastaja), työsuojelupiiri (jos onnettomuus sattunut työntekijälle), poliisi
- 4. Jälkihoito:**
 - 🕒 Loukkaantuneen kuljetus lievissä tapaturmissa ja vahingoissa
 - 🕒 Mahdollinen kriisiapu asianomaisille
 - 🕒 Keskustele tapahtuneesta muiden ohjaajien kanssa sekä ota yhteyttä piiriin.
 - 🕒 Miettikää, mitä tapahtuneesta voisi oppia.
 - 🕒 Muista huomioida tapahtuman osallistujat ja tilanteen purkaminen ryhmän kanssa.
Lasten ja nuorten on tärkeää saada puhua tapahtuneesta ja mahdollisista peloistaan.

Selvitä ennen toiminnan alkamista ainakin:

- 🕒 Hätäensiapu ja elvytys
- 🕒 Todennäköisimmin tarvittavat ensiapuohjeet, kuten pistot ja puremat, punkin poisto, haavan hoito, palovamman hoito, myrkytys, silmävammat ja tukehtuminen, henkinen ensiapu
- 🕒 Palon sammutusohjeet ja toiminta tulipalon sattuessa
- 🕒 Uhkaavasti käyttäytyvän henkilön kohtaaminen
- 🕒 Lapsen katoaminen tai eksyminen
- 🕒 Turvallisuussuunnitelmassa ilmenneisiin riskeihin varautuminen ja niiden ehkäiseminen
- 🕒 Vanhempien kanssa toimiminen hätätilanteessa

Tärkeitä yhteystietoja

**Yleinen
häätännumero:**

112

(palokunta, ambulanssi,
poliisi)

**Myrkytys-
tietokeskus**

0800 147 111

**Sosiaali-
päivystys**

112 kautta

Lähin terveyskeskus:

Lähin päivystys:

Lähin lastensuojelu:

Muita:

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Kuka tahansa voi tehdä lastensuojeluilmoituksen, mikäli kokee huolta lapsen turvallisuudesta ja kehityksestä. Harrastusten ohjaajat ovat usein lähellä lasta, jolloin huoli lapsesta voi herätä juuri harrastuksen ohjaajalle. Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen riittää epäily siitä, että lapsen lastensuojelun tarve olisi hyvä selvittää.

Tee lastensuojeluilmoitus viipymättä, jos huoli herää. Lastensuojelun sosiaalityöntekijät tekevät päätökset siitä, miten toimivat tekemäsi ilmoituksen perusteella. Henkilö, jolla ei ole lain määräämää velvollisuutta lastensuojeluilmoituksen tekemiseen voi tehdä sen halutessaan myös nimettömänä (mm. vapaaehtoiset).

Älä jätä ilmoitusta tekemättä, vaikka arvelisitkin, että joku muu on jo tehnyt ilmoituksen. Älä myöskään jätä ilmoitusta tekemättä, vaikka tietäisit, että perhe on jo lastensuojelun asiakas. Uusi ilmoitus tai useat ilmoitukset auttavat näkemään kokonaistilanteen paremmin. Jos olet epävarma siitä, pitäisikö sinun tehdä lastensuojeluilmoitus, kysy kunnan sosiaalityöntekijältä neuvoa, kertomatta tälle lapsen henkilöllisyyttä.

Miten lastensuojeluilmoitus tehdään:

- 📍 Tee ilmoitus ensisijaisesti lapsen asuinkunnan sosiaalitoimistoon.
- 📍 Ota yhteyttä kunnan sosiaalipäivystykseen tai hätäkeskukseen (112), jos tilanne on kiireellinen tai teet ilmoituksen virka-ajan ulkopuolella.
- 📍 Soita hätänumeroon 112, jos tilanne on kiireellinen etkä voi selvittää lapsen asuinkuntaa tai kunnan lastensuojelun yhteystietoja.

Voit tehdä ilmoituksen:

- 📍 puhelimitse
- 📍 kirjallisesti lomakkeella
- 📍 käymällä virastossa
- 📍 ÄLÄ tee ilmoitusta sähköpostilla, sillä ilmoitus sisältää arkaluonteisia tietoja, eikä sähköposti ole turvallinen

Kerro ilmoituksessa:

- 📍 tiedossasi olevat lapsen henkilötiedot
- 📍 ilmoituksen syy
- 📍 onko lapselle tai hänen huoltajalleen kerrottu lastensuojeluilmoituksesta (joskus lastensuojelu-ilmoitus tehdään lapsen tai huoltajan aloitteesta tai yhdessä heidän kanssaan)

Lastensuojeluilmoituksen syitä voivat olla esimerkiksi:

- 📍 lapsen tarpeiden laiminlyönti
- 📍 lapsen heitteillejättö
- 📍 lapsen pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai niiden uhka
- 📍 puutteet hoidossa tai huolenpidossa
- 📍 lapsen huoltajan päihde- tai mielenterveysongelmat, jaksamattomuus, oman hoidon laiminlyöminen
- 📍 arjen tukiverkon puute, jos se vaarantaa lapsen hyvinvoinnin
- 📍 lapsen oma päihteidenkäyttö, mielenterveysongelmat, rikoksilla oireilu tai itsetuhoisuus
- 📍 vanhemman ja lapsen väliset vakavat vuorovaikutusongelmat
- 📍 jatkuva koulunkäynnin laiminlyönti
- 📍 lapsen suhteeton vastuu perheen arjesta esimerkiksi vanhemman sairauden vuoksi
- 📍 heikko taloudellinen tilanne, joka vaarantaa lapsen huolenpidon tai kehityksen

Lähde: THL, Lastensuojelun käsikirja: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus#milloin%20taytyy%20tehd%C3%A4%20ilmoitus>

Nuorten Kotkien päihdesäännöt

Päihteidenkäytön kuva suomalaisten nuorten keskuudessa on monimuotoinen. Nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt tasaisesti mutta aiheuttaa edelleen paljon ongelmia ja vaaroja. Huumeekokeilut ovat yhä yleisempiä, mutta onneksi huumeiden säännöllinen käyttö on edelleen melko harvinaista. Ongelmallisinta on, että suuri osa päihteiden haitoista kasautuu melko pienelle nuorten joukolla, jolla päihteiden runsaaseen käyttöön usein yhdistyvät myös monet muut ongelmat.

Lasten ja nuorten päihteidenkäytön ehkäisy ja käyttöön puuttuminen vaativat kodin, koulun, järjestöjen, viranomaisten ja päättäjien yhteistyötä. Myös Nuoret Kotkat tekevät osaltaan työtä lasten ja nuorten päihteidenkäytön vähentämiseksi. Toimintamme tarjoaa päihteettömän harrastusmahdollisuuden lapsille, nuorille ja aikuisille. Tähän velvoittaa myös tehtävämme yhdenvertaisen ja turvallisen toiminnan toteuttajana.

Ehkäisemme päihteidenkäyttöä seuraavin toimin:

Jaamme asiallista tietoa päihteistä kaikenikäiselle jäsenillemme.

Pidämme mm. koulutuksin huolta siitä, että kotkaohjaajilla on taidot ja valmiudet keskustella päihteistä lasten kanssa ja tarvittaessa puuttua lasten ja nuorten päihteidenkäyttöön.

Noudatamme seuraavia sääntöjä omassa toiminnassamme Suomessa ja ulkomailla:

- aikuisten tupakointi on sallittua vain sille määrättyissä paikoissa
- alkoholin käyttö on kielletty lapsilta ja nuorilta kaikissa toimintatapahtumissamme
- aikuisten osalta alkoholin käyttö tai päihtyneenä esiintyminen lasten läsnäollessa on kielletty
- Nuorten Kotkien Keskusliitto ei tarjoa alkoholia
- lääkkeiden väärinkäyttö, huumeiden ja huumaavien aineiden käyttö ja hallussapito ovat ehdottomasti kiellettyjä.

Tiedotamme näistä säännöistä kaikille toimintaamme osallistuville sekä lasten huoltajille ennakkoon tapahtuman tai toiminnan alussa.

Työntekijöitä varten järjestöllä on voimassa työpaikan päihdeohjelma ja hoitoonohjaussopimus.

Puutumme päihteidenkäyttöön seuraavin toimin:

Edellä mainittujen sääntöjen rikkomisesta ilmoitamme lasten ja nuorten huoltajille.

Lisäksi lasten, nuorten tai aikuisten tekemistä näiden sääntöjen rikkomuksista seuraa:

- tupakoinnin osalta 1) huomautus, 2) varoitus, 3) toimintaan osallistumisen rajoittaminen jatkossa
- alkoholin osalta 1) varoitus, 2) kotiin lähettäminen ja toimintaan osallistumisen rajoittaminen jatkossa
- huumeiden ja lääkkeiden osalta ilmoitus poliisille ja kotiin lähettäminen, toimintaan osallistumisen rajoittaminen.

Ensisijainen asiaan puuttuja on lapsen tai nuoren oma ohjaaja. Hänen tukenaan on yhteisesti sovittu toinen aikuinen. Tarvittaessa ollaan myös yhteydessä sosiaaliviranomaisiin.

Puututtaessa lasten ja nuorten sääntörikkomuksiin tai saataessa tietää alaikäisen päihteidenkäytöstä kotkatoiminnan ulkopuolella, kuuluu ohjaajan hyvään toimintatapaan myös pyrkiä omalla toiminnallaan kannustamaan ja tukemaan lasta tai nuorta päihteidenkäytön lopettamiseksi tai vähentämiseksi.

Aikuisten sääntörikkomuksissa asiaan puuttuja on toiminnasta tai tapahtumasta vastaava henkilö.

Torjumme rahapelaamisen haittoja

Rahapelaaminen voi aiheuttaa samankaltaisen riippuvuuden tai haittoja kuin päihteetkin. Peliriippuvuuden synnyn yksi merkittävä riskitekijä on hyvin nuorena aloitettu pelaaminen. Nuoret Kotkat haluaa omalla toiminnallaan vähentää tätä riskiä ja siten kantaa myös oman vastuunsa järjestönä, joka saa merkittävän osan tuotoistaan viime kädessä rahapelien pelaajilta. Noudatamme seuraavia sääntöjä:

- 🕒 pidämme kaikessa toiminnassamme huolta siitä, että lain mukaista 18 vuoden ikärajaa rahapeleissä noudatetaan niin Suomessa kuin ulkomaillakin
- 🕒 toiminnassa lasten läsnäollessa aikuiset eivät jää viettämään aikaa rahapelien parissa
- 🕒 tapahtumien yhteydessä ei pelata rahasta eikä katsota yhdessä videoita raha- tai digipelaamisesta.

Nämä säännöt ovat voimassa liiton järjestämässä tapahtumissa. Piirijärjestöillä, osastoilla ja aluejärjestöillä on oikeus laatia toimintaansa varten näitä sääntöjä tiukempiakin sääntöjä.

Liittohallitus 19.12.2020

Henkilötietojen käsittely ja vaitiolovelvollisuus

Vapaaehtoista sitoo moraalinen vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden noudattaminen on turvallisen ja laadukkaan toiminnan edellytys. Lasten, nuorten ja heidän perheidensä on voitava luottaa ohjaajaan. Ohjaaja ei saa juoruta lapsista tai heidän perheistään eikä levitellä tietoa heistä niille, joita se ei välittömästi kosketa. Ulkopuolisille ei saa levitellä esimerkiksi toisen henkilön ominaisuuksia, henkilökohtaisia oloja tai taloudellista asemaa koskevaa tietoa.

Jos puhut toiminnassa tapahtuneista kohtaamisista ulkopuolisille, pidä huoli, ettei henkilöitä voida kertomasi perusteella tunnistaa. Muiden ohjaajien ja piirin työntekijän kanssa voitte keskustella tilanteesta tarpeen mukaan. Voit vielä muistuttaa muita vaitiolovelvollisuudesta tuodessasi esiin arkaluonteisia asioita. Vaitiolovelvollisuus on tärkeä asia ja on kaikkien etu pitää siitä huolta.

Vaitiolovelvollisuudella on myös rajat. Jos saat tietää jotain, mikä voi aiheuttaa vaaraa henkilölle itselleen tai muille, ilmoita huolestasi viranomaisille, kuten poliisille tai lastensuojeluun, hälytä apua tai lievemmissä kysymyksissä keskustele asiasta vanhempien kanssa. Voit kertoa tilanteesta niille, joille kertominen on tilanteen ratkaisemisen ja turvallisuuden kannalta perusteltua. Et edelleenkään saa kertoa näitä asioita esimerkiksi puolisollesi, naapurillesi tai työkavereillesi niin, että henkilöt voidaan tunnistaa. Älä koskaan juorua lapsista tai heidän perheistään ulkopuolisille.

Henkilörekisterien käsittelyä säätelee tietosuojalaki. Lain mukaan osallistujista ei saa kerätä tarpeettomia tietoja. Esimerkiksi henkilöturvatus ei kuulu yleisesti kerättäviin tietoihin ja esimerkiksi tapahtuman osallistujien osoitetta ei pitäisi kysyä, ellei ole aikomusta lähettää postia.

Kun osallistujia listataan, syntyy henkilörekisteri. Tapahtumissa, kuten retkeillä, leireillä ja kerhoissa käytettyjä nimilistoja tulee käsitellä henkilötietolain mukaisesti. Listoista ei kannata ottaa suurta määrää kopioita tai lähetellä nimilistoja sähköpostilla, sillä kaikki listan kopiot on hävitettävä asianmukaisesti tapahtuman jälkeen ja sähköposti ei ole täysin tietoturvallinen väline. Ylimääräiset paperiset listat täytyy hävittää tietosuojaroskana tai silputtuna niin, että henkilörekisteri tuhoutuu. Maksullisissa tapahtumissa laskuttajan tulee säilyttää osallistujalista vähintään kuusi vuotta esimerkiksi jäsenrekisterissä tai muuten turvallisesti säilytettynä. Maksuttomissa tapahtumissa kaikki osallistujalistat voidaan tuhota välittömästi tapahtuman jälkeen, mutta osallistujien määrä kannattaa tietoenkin kirjata ylös. Kaikkien tapahtumien yhteydessä arkaluonteiset tiedot, kuten terveystiedot ja allergialistat tulee hävittää huolellisesti. Muista hävittää myös käsinkirjoitetut nimilistat ja nimiä sisältävät muistilaput, jos sellaisia on syntynyt.

Nimilistojen lisäksi myös esimerkiksi valokuvat ja kuvapankit tapahtumista ovat henkilörekisterejä, jos niistä voi tunnistaa henkilöitä. Lapsen valokuvaamiseen ja kuvien käyttämiseen esimerkiksi markkinoinnissa, kuvapankissa ja järjestön sosiaalisessa mediassa tulee aina pyytää lupa huoltajalta esimerkiksi ilmoittautumisen yhteydessä.

Tietosuoja koskee joukko tietosuojaperiaatteita:

- 1. Käyttötarkoituksen periaate:** Käyttötarkoitus määrittää mitä tietoa tarvitaan ja saa kerätä ja kauanko sitä säilytetään.
- 2. Täsmällisyyden periaate:** Rekisterin ja sen sisältämien tietojen tulee olla ajan tasalla.
- 3. Suojauksen periaate:** Tiedot täytyy suojata. Jäsenrekisterissä tiedot ovat turvassa, mutta esimerkiksi nimilistojen käsittelyssä jokaisen ohjaajan täytyy olla erityisen huolellinen. Älä jätä listoja lojumaan näkyville tai heitä silppuamatta roskeen esimerkiksi osallistujatietoja sisältäviä muistilappuja. Esimerkiksi nimilistan unohtaminen kerhopaikan pöydälle on tietoturvaloukkaus.
- 4. Tietojen käsittelyn peruste:** Tietojen keräämiselle ja säilyttämiselle täytyy olla hyväksytty selitys, eli peruste. Peruste voi olla suostumus, sopimus, laki, rekisteröidyn suojaaminen, julkinen tehtävä tai oikeutettu etu. Esimerkiksi yhdistyksen jäsenrekisterin pitäminen on laissa määrätty velvollisuus.

Tietosuoja-asioissa oleellisinta on siis kerätä vain tarpeellisia tietoja, tiedostaa kaikkien henkilörekisterien arkaluonteisuus ja kohdella niitä aina huolellisesti ja tarkasti. Rekisteriä on myös tärkeää päivittää. Jos kerholainen kertoo muutosta, uudesta ruokavaliosta tai muista muutoksista, muistuta vanhempia ilmoittamaan uusi osoite jäsenrekisterinpitäjälle.

Jäsenvakuutukset

Nuorten Kotkien alle 70-vuotiaat jäsenet ovat vakuutettu kaikissa Kotkien tapahtumissa. Vakuutus on solmittu Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan kanssa. Turvan verkkopalvelun sähköisessä korvauspalvelussa ei voi hakea korvausta järjestön jäsenilleen ottamasta tapaturmavakuutuksesta, joten vahingon sattuessa tulosta Turvan sivuilla www.turva.fi tulostettava vahinkoilmoitus. Täytä vahinkoilmoitus ja lähetä se liitteineen (lääkärintodistus sairaudesta, matkalaskut, osallistumislaskut etc.) omaan piirijärjestösi tai keskusliittoon. Piirijärjestösi tai keskusliitto toimittaa vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiölle. Jos joudut perumaan osallistumisesi tapahtumaan sairastumisen vuoksi, huomiothan, että vakuutusyhtiö korvaa kulut vain lääkärintodistusta vastaan.

Tapaturmavakuutus järjestö- ja kerhotoiminnassa

Vakuutettuna ovat liiton jäsenet järjestö- ja/tai kerhotoiminnassa sekä välittömästi näihin liittyvillä koti- ja ulkomaanmatkoilla. Korvaussummalla on katto, ei omavastuuta.

Matkavakuutus järjestö- ja leirimatkoilla

Vakuutettuna ovat liiton jäsenet järjestö- ja leirimatkalla sekä välittömästi näihin liittyvillä matkoilla. Järjestötehtävissä tai -tilaisuuksissa vakuutus on voimassa yli 50 km päähän ulottuvilla matkoilla. Leireillä 50 km kilometrirajaa ei noudateta. Matkasairauden ja matkatapaturman aiheuttamia hoitokuluja korvataan ilman euromääräistä ylärajaa, ei omavastuuta. Vakuutuksesta korvataan myös matkan peruuntumis- tai keskeytymiskuluja. Henkilökohtaisilla matkatavaroilla on korvauskatto ja omavastuu.

Liittoturvakatuus järjestötoiminnassa käytettävälle irtaimistolle

Vakuutettuna on keskustoimiston ja jäsenjärjestöjen järjestötoiminnassa käytettävä irtain omaisuus. Vakuutukseen sisältyy myös järjestötoiminnan vastuu- ja oikeusturvakatuus. Korvaussummalla on katto ja omavastuu. Muista vakuutusyhtiöiden määrittelemät omaisuuden turvallisuus ja suojeluohjeet. Jotka pääpiirteittäin pitävät sisällään sen, että omaisuutta pitää käsitellä huolellisesti ja, että se säilytetään lukitussa tilassa. Valtakunnallinen palvelunumero löytyy Turvan sivuilta www.turva.fi

Ulkomaanmatkat

Ulkomaille suuntautuvilla leiri- ja seminaarimatkoilla ym. Kotkatoimintaan liittyvillä matkoilla on tärkeää huolehtia hyvästä suunnittelusta ja valmistautumisesta. Erityisesti alaikäisten kanssa matkustettaessa on tärkeää huomioida joitakin asioita. Noudatamme Ulkoministeriön matkustussuosituksia.

- Vastuuohjaajalla tulee olla mukana jokaisesta alaikäisestä huoltajan allekirjoittama matkustuslupa
- Alaikäisten huoltajien ja aikuisten lähiyhteyshenkilön tietojen on oltava ajantasaisia. Ulkomaille lähtiessä yhteystiedot kerätään erikseen esim. lomakkeella, eikä niitä oteta jäsenrekisteristä, missä voi olla vanhentunutta tietoa
- Myös esim. allergioita, sairauksia ym. koskevien tietojen ajantasaisuus tarkistetaan ennen ulkomaanmatkaa
- Varmistetaan, että kaikilla matkalle lähtijöillä on voimassa olevat ja kohdemaan vaatimusten mukaiset dokumentit (henkilökortti/passi)
- Jos kohteeseen tarvitaan viisumia, rokotteita tai rokotustodistuksia, järjestelyt aloitetaan hyvissä ajoin ja ennen matkaa varmistetaan, että kaikkien lähtijöiden dokumentit ovat kunnossa
- Ohjaajilla on syytä olla puhelimeen tallennettuna matkavakuutuksen palvelunumero ja helposti käsillä matkavakuutuksen tiedot
- EU-maihin kohdistuvilla matkoilla on hyvä pitää mukana Eurooppalainen sairaanhoitokortti, vaikka liiton matkavakuutus onkin matkoilla voimassa
- Matkalle lähtijöitä muistutetaan varmistamaan, että henkilökohtaisia reseptilääkkeitä otetaan mukaan riittävästi ja ne pakataan käsimatkatavaroihin alkuperäispakkauksessaan. Lisäksi reseptilääkkeistä tulee ottaa mukaan resepti. Pitkäaikaissairaiden osalta on tärkeää varmistaa, että sairauden hoitotasapaino on kunnossa ja matkustaminen turvallista
- Ohjaajien on hyvä tavata tai järjestää etätapaaminen ennen matkaa suunnittelun, turvallisuusasioiden läpikäynnin ja tutustumisen merkeissä

Vapaaehtoisen rikostaustaotteen tarkistaminen

Vapaaehtoisen rikostaustaotteen tarkistaminen tapahtuu käytännössä seuraavasti:

1. Toiminnan järjestäjä (piirijärjestö tai osasto) hyväksyy Nuorten Kotkien Turvallisuusohjeen normaalia toimintaansa ohjaavaksi asiakirjaksi. Ohjeeseen sisältyvät lain vaatimat linjaukset siitä, mitkä tehtävät ovat sellaisia, joihin pestattavalta aikuiselta voidaan ja tulee selvittää rikostausta.
2. **Osasto** pyytää vapaaehtoiseksi ohjaajaksi aikovalta kirjallisen suostumuksen rikosrekisteriotteen tilaamiseen (lomake edempänä). **Piiri** voi pyytää rikosrekisteriotteen, jos henkilö on hakeutumassa ohjaajaksi piirin järjestämään toimintaan, eikä rikosrekisteriotetta ole esitetty osastolle tehtävän vapaaehtoistyön yhteydessä ja hakemisen muut ehdot täyttyvät. **Liitto** voi pyytää rikosrekisteriotteen, jos henkilö on hakeutumassa vapaaehtoiseksi liiton järjestämään toimintaan, eikä rikostaustaotetta ole esitetty piirille tai osastolle tehtävän vapaaehtoistyön yhteydessä ja hakemisen muut ehdot täyttyvät. Rikosrekisteriote pyydetään tavallisesti Oikeusrekisterikeskukselta, mutta vapaaehtoinen voi esittää myös esim. työ- tai harjoittelupaikkaa varten hakemansa, korkeintaan 6 kuukautta vanhan rikosrekisteriotteen.

Suostumukseen kirjattavan vapaaehtoistehtävän kuvauksen on oltava sellainen, että viranomaisen pystyy sen perusteella arvioimaan, onko vapaaehtoistehtävän järjestäjällä lakiin perustuva oikeus pyytää rikosrekisteriotetta.

3. Osasto tekee piirijärjestölleen pyynnön rikosrekisteriotteen tilaamisesta. Osasto kerää toimintakausien alussa tai itselleen sopivana aikana tarpeelliset pyynnöt yhteen ja toimittaa ne ohjeiden mukaan oman piirin toimistolle. Pienemmät piirit voivat tilata palvelun myös keskusliitolta.
4. Toimeksisaaja (useimmiten piiri) tarkistaa ja kirjaa pyynnön. Piirissä asiaa hoitava henkilö tarkistaa, että pyyntö on lain mukainen ja täyttää vaatimukset. Piirijärjestö pitää pyynnöistä, josta selviää
 - 🔍 pyynnön kohteena olevan tiedot
 - 🔍 pyynnön esittänyt osasto
 - 🔍 kyseessä oleva tehtävä
 - 🔍 otteen hakuajankohta sekä aika, jolloin otteen tarkistaminen on kirjattu rekisteriin.
5. Piirijärjestö lähettää pyynnön edelleen Oikeusrekisterikeskukseen. Piiristä lähetetään pyynnöt riittävän usein, niin että uusien ohjaajien aloittamiseen ei tule tarpeetonta viivettä. Tarvittaessa piiri liittää pyyntöihin kuvauksen tehtävästä, jota varten otetta ollaan hakemassa. Rikosrekisteriotetta haetaan täyttämällä ja lähettämällä sähköisen hakemuksen Suomi.fi-palvelun kautta ja liittämällä mukaan vapaaehtoisen suostumus. Kaikki hakemukseen liittyvät asiakirjat ja liitteet lähetetään Oikeusrekisterikeskukselle samassa lähetyksessä. Jos hakemuksia on kerralla useita, voidaan kaikki hakemukset liittää samaan lähetykseen. Otteesta perittävän maksun piiri voi laskuttaa liitolta.

6. Oikeusrekisterikeskus lähettää rikosrekisteriotteen osaston suostumuslomakkeessa määrittelemälle henkilölle. Osasto on suuressa osassa Nuorten Kotkien toimintaa toiminnan järjestäjä ja siten rikosrekisteriotteen vastaanottaja. Otteen vastaanottaa ja tarkistaa toiminnan järjestäjän puolesta esimerkiksi osaston turvallisuudesta tai vapaaehtoisten rekrytoinnista vastaava henkilö. Muilla henkilöillä ei ole oikeutta nähdä vapaaehtoisen rekisteriotetta eikä heille voida ilmaista otteella olevia tietoja. Rikosrekisteriote sisältää arkaluontoisia henkilötietoja, ja sen käsittelijällä on vaitiolovelvollisuus otteen sisällöstä (§12) – silloinkin, kun käsittelijä ei enää toimi tehtävässään. Otteen käsittelyssä tulee tämän vuoksi olla erityisen huolellinen.
7. Osasto päättää henkilön ottamisesta vapaaehtoiseksi rikosrekisteriotteen saamisen jälkeen. Päätöksen vapaaehtoiseksi ottamisesta otteen sisältämien tietojen perusteella tekee otteen vastaanottanut henkilö. Päätöstä otteen sisältämien tietojen perusteella ei saa tehdä esimerkiksi osaston hallituksessa, sillä muille henkilöille, kuin otteen vastaanottajalle ei voida ilmaista otteella olevia tietoja. Vaitiolovelvollisuuden vuoksi päätöstä jättää joku henkilö pestäamatta ei voida tarkemmin perustella.
8. Osasto kirjaa piirijärjestön avustuksella rikosrekisteriotteen tarkastamisen jäsenrekisteriin. Piirijärjestö huolehtii, että kaikista pyydytyistä rikosrekisteriotteista tehdään tarkastusmerkinnät jäsenrekisteriin. Rekisteriin merkitään otteen päiväys ja tarkastuspäivämäärä, mutta ei koskaan tietoja otteen sisällöstä. Otteen sisällöstä ei saa tehdä muistiinpanoja eikä ottaa kopioita. Ote luovutetaan viipymättä vapaaehtoiselle.

Jos vapaaehtoinen ei tule kohtuullisen ajan kuluessa noutamaan toiminnan järjestäjälle lähetettyä rikosrekisteriotetta, ote hävitetään luotettavalla tavalla (esim. silppuamalla). Neljän viikon aikaa voidaan pitää kohtuullisena aikana. Otteen voi vapaaehtoisen omasta pyynnöstä postittaa hänen ilmoittamaansa osoitteeseen. Otetta ei lähetetä sähköpostilla tietoturvasyistä.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140148>
<https://www.seuraohjelma.fi/seuranhallinto/seuratoimijat/vapaaehtoiset/getfile.php?file=308>

Tervetuloa vapaaehtoiseksi!

Yksi osa yhteisiä käytäntöjämme, joilla tuemme lasten turvallisuutta ja hyvinvointia ja joihin olemme toiminnan järjestäjänä sitoutuneet, on rikostaustaotteen tarkistaminen lasten kanssa toimivilta vapaaehtoisilta Nuorten Kotkien Turvallisuusohjeen mukaisesti. Ote tarkistetaan kaikilta säännöllisesti lapsia ohjaavilta vapaaehtoisilta, joiden tehtävä täyttää Turvallisuusohjeessa määritellyt ehdot.

Tässä kirjeessä kerrotaan mitä rikostaustaotteen tarkistaminen tarkoittaa.

Rikosrekisteriote pyydetään alaikäisten lasten ja nuorten henkilökohtaisen koskemattomuuden turvaamiseksi.

Oikeusrekisterikeskus merkitsee rikosrekisteriotteelle tiedot seuraavista rikoksista:

- Sukupuolisiveellisyttä loukkaava teko (pornografiarikos)
- Ihmiskauppa tai törkeä ihmiskauppa
- Seksuaalirikos
- Törkeä pahoinpitely
- Henkirikos (tappo, murha, surma)
- Törkeä ryöstö
- Huumausainerikos

Otteelle ei merkitä tietoja muista rikoksista kuin edellä mainituista.

Vapaaehtoistehtävän järjestäjän on luovutettava ote sinulle välittömästi tarkastamisen jälkeen. Mitään otteella olevia tietoja ei kirjata, kopioida tai saateta kenenkään muun, kuin otteen tarkistavan henkilön tietoon. Voit hakea otteen itsellesi otteen tarkistajalta tai pyytää tätä postittamaan sen sinulle. Mikäli et hae otetta, ote hävitetään silppuamalla tai tietoturvaroskana.

Otetta pyytää _____ osaston puolesta

_____ piiri.

Otteen tarkistaa vapaaehtoistoiminnan toiminnan järjestäjän, eli järjestömme, nimetty edustaja.

Pyydämme sinua täyttämään oheisen suostumuksen rikosrekisteriotteen hakemiseen.

Ystävällisin terveisin

NIMI

OSASTO

YHTEYSTIETO

Vapaaehtoisen suostumus rikosrekisteriotteen hakemiseen, lomake

Tämä suostumus perustuu lakiin lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä. Vapaaehtoisen tulee antaa suostumuksensa siihen, että vapaaehtoistoiminnan järjestäjä tai muu järjestö sen lukuun voi hakea laissa tarkoitettua vapaaehtoista koskevan rikosrekisteriotteen Oikeusrekisterikeskukselta.

Toiminnan järjestäjä (osasto tai piirin toiminnassa piiri): _____

Yhdistysrekisterinumero: _____

Muun hakijajärjestön nimi (jos hakijana muu, kuin toiminnan järjestäjä toiminnan järjestäjän toimeksiannosta, esim. piiri osaston puolesta): _____

➤ Vapaaehtoinen (etu- ja sukunimi): _____

➤ Henkilötunnus: _____

➤ Syntymäaika: _____

Vapaaehtoisen tehtävä, jota pyyntö koskee:

Annan suostumukseni rikosrekisteriotteen hakemiseen.

Minulle on annettu ennen tämän suostumuksen antamista tieto seuraavista asioista

- rikosrekisteriote pyydetään alaikäisten lasten ja nuorten henkilökohtaisen koskemattomuuden turvaamiseksi, ja sen tarkastaa vapaaehtoistehtävän järjestäjä
- otteeseen merkitään tiedot tietyistä seksuaali-, väkivalta- ja huumausainerikoksista
- vapaaehtoistehtävän järjestäjän on luovutettava ote minulle välittömästi tarkastamisen jälkeen.

Minulle on annettu tieto siitä, että otetta pyytää vapaaehtoistehtävän järjestäjän kirjallisen toimeksiannon perusteella piiri ja/tai keskusliitto.

PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS

Paikka ja aika _____

Osaston (tai piirin, jos piiri toiminnan järjestäjä) nimi, Nimenkirjoittajan nimi _____

Vapaaehtoisen allekirjoitus ja nimen selvennys _____

Rikostaustaotteen toimitus:

Vapaaehtoistoiminnan järjestäjä _____

Vastaanottaja (hlö) _____

Postiosoite Postinro ja toimipaikka _____

Toimeksiantosopimus

rikosrekisteriotteen hakemiseksi, lomake

Tämä toimeksianto perustuu lakiin lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä. Rikosrekisteriotetta voi hakea vapaaehtoistehtävän järjestäjän kirjallisesta toimeksiannosta keskusjärjestö tai sellainen yhdistys, joka kuuluu samaan keskusjärjestöön kuin vapaaehtoistehtävän järjestäjä.

Toimeksiantaja (osasto): _____

Toimeksisaajat (piirijärjestön / liiton nimi): _____

Toimeksianto: _____

Toimeksisaaja hakee toimeksiantajan puolesta rikosrekisteriotteen henkilöstä

(Nimi) _____

Toimeksiantaja vakuuttaa, että se on ilmoittanut tästä valtuutuksesta tai toimeksiannosta vapaaehtoiselle ennen kuin hän on antanut suostumuksensa. (Rastiruutu)

Oikeusrekisterikeskus toimittaa rikosrekisteriotteen suoraan toimeksiantajalle.

PÄIVÄYS JA ALLEKIRJOITUS

Paikka ja aika: _____

Toimeksiantaja: Osaston nimi _____

Nimenkirjoittajan nimi ja allekirjoitus _____

Toimeksisaaja: Piirijärjestön nimi _____

Nimenkirjoittajan nimi ja allekirjoitus _____

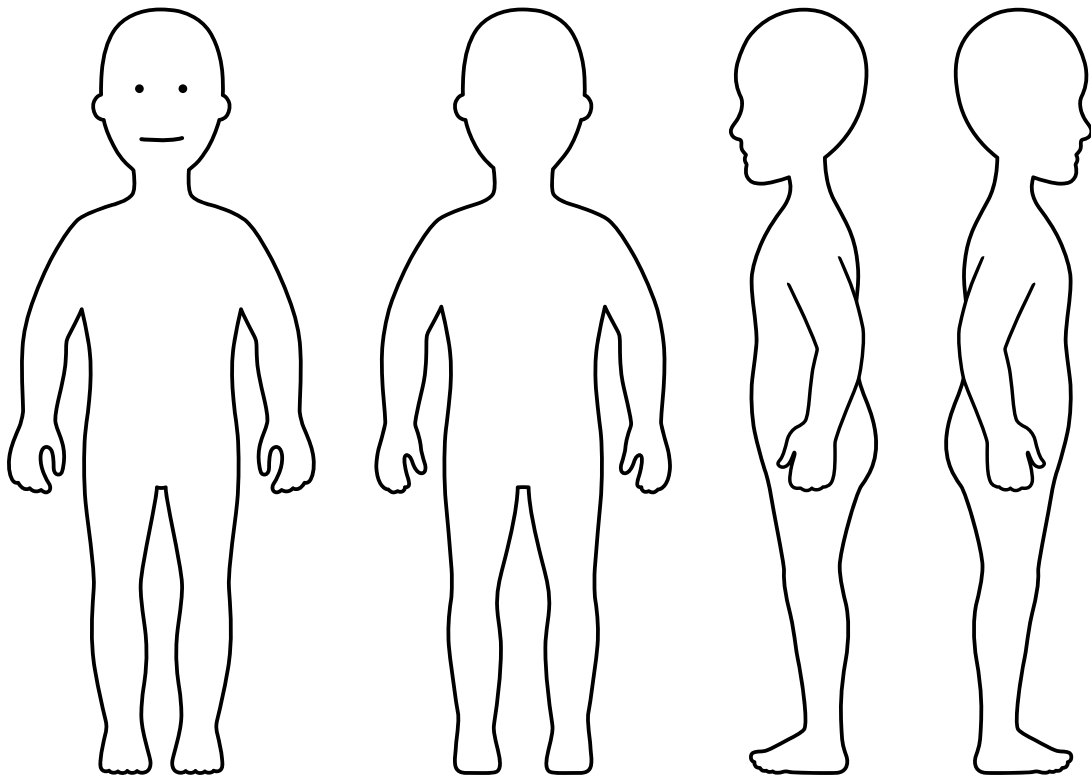
Punkkilomake

Lapsestanne on löytynyt ja irrotettu punkki, eli puutiainen

_____ järjestetyllä leirillä.

Punkin löytymis- ja irrottamisaika: _____

Punkin löytymispaikka: _____

Merkitse kuvaan pisteellä punkin paikka

Voitte tarvittaessa ottaa yhteyttä leirin yhteyshenkilöön.

Yhteyshenkilö ja puhelinnumero: _____

Punkin puremassa voi saada borrelioosi- tai puutiaisaivokuume-tartunnan. Osa oireista voi ilmetä useiden viikkojen viiveellä. Tarkkaile seuraavia oireita ja ota yhteys lääkäriin, jos niitä ilmenee.

- puremakohdasta alkava laajeneva ihottuma.
- flunssan kaltainen lämmön nousu, särky ja väsymys
- korkea kuumeilu, päänsärky ja niskajäykkyys sekä mahdollisesti tajunnanhäiriöitä, pahoinvointia tai halvauksia

Osallistujalomake

Lomake on osallistujan fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden parasta mahdollista turvaamista varten. Siksi toivomme, että voisitte antaa meille tiedot, joita pyydämme. Teillä on myös oikeus kieltäytyä antamasta tietoja. Tällöin emme kuitenkaan voi vastata puuttuvan tiedon osalta osallistujan turvallisuudesta. Lomake palautetaan ilmoittautumisen yhteydessä.

Osallistujan nimi: _____

Syntymäaika: _____

Kotiosoite: _____

Lähiomaisen nimi: _____

Puhelinnumero, josta lähiomaisen tavoittaa leirin aikana: _____

Ruoka-allergiat ja erityisruokavaliot: _____

Sairaudet / Lääkitykset / Lääkeaineallergiat: _____

Osaako lapsi uida (vähintään 25 metriä tauotta) _____

Jos osallistuja valittaa päänsärkyä, kurkkukipua, flunssaista oloa ja muuta kipua, saako hänelle antaa lääkettä? Mitä? Mitä ei?

Onko jotain muuta mitä ohjaajien tulisi tietää osallistujasta?

Lapsia valokuvataan tapahtumassa. Valokuvia käytetään oman toiminnan dokumentoinnissa, julkaisuissa ja muussa tiedottamisessa. Saako lasta kuvata? Kyllä Ei

Lasta saa kuvata Lasta ei saa kuvata

Toiveita ja/tai odotuksia leiriltä:

Huoltajan allekirjoitus: _____

Matkustuslupa

Matkustuslupa tapahtumaan _____

Lapsen nimi/Child's name _____

Syntymäaika/birth date _____. _____. 20 ____

Saa matkustaa _____ tapahtumaan Nuorten Kotkien ohjaajien

_____ ja _____ kanssa Suomesta

_____ :an ja takaisin (myös mahdolliset välipysähdysmaat).

Matkan ajankohta on _____.

_____ is allowed to travel to _____

with Nuoret Kotkat _____ and _____

from Finland to _____ and back to Finland.

Travel dates are _____.

Paikka/place _____

Aika/time _____

Huoltajan allekirjoitus/ Guardians signature _____

Nimenselvennys/ Guardians name _____

